

*Si quidem ea dixerint quae in nobis corri-
genda sunt, emendabunt; sin alia, ni-
hil ad nos.*

Laert. in Vit. Socrat. num. 36.

S E R I E S

MORBORUM CUTANEORUM

PARTIUMQUE GENITALIUM

AUCTORE

LEONHARTO FRONTONIO

MEDICO NEAPOLITANO.

NEAPOLI MDCCLXIII.

EX TYPOGRAPHIA SIMONIANA.

Superiorum Permissu.

ILLUSTRISSIMO VIRO
BERNARDINO

V A L E N T I N O

JURISCONSULTO, ET ADVOCATO
STRENUSSIMO

LEONHARTUS FRONTONIUS

S.

Atrocinium nonnulli, VA-
LENTINE clarissime, prae-
mium ceteri ut assequantur,
selectissimis viris libros suos
vovent: quem ego morem, ut saepe
ab Auctoribus, saepissime ab E-

*

4

di.

ditoribus receptum, haud sequi passus sum, quum Tibi, rarissimi exempli Viro, me, laborumque meorum primitias offerre decreverim. Altius enim ab animo tuo, sapientiaeque illo recondito thesauro abreptus sum, quem eleganti genere dicendi, egregiaeque scribendi forma ubique salibus, venustate, sententiarumque pondere referta, mirifice declarasti. Omnigenamque eruditionem tuam spectavi tum in Legibus, solidaque Philosophia, cum vel in ipsa Medicina, ac Poësi, Divina, profanaque Historia, quam docti, indoctique ita suspiciunt, ut nemo grave-tur adhuc gratus confiteri, se nunquam ad oraculum tuum accessisse, quin doctior redierit. Saepe autem mecum ipse recolo, quoties Tu clarissima mentis acie in gravissimis rebus non Clientes solum, sed & ipsos juris Doctores cespitantes prudenti consilio tuo ita firmasti, ut

mo-

modo nodos solvens, densissimis modo tenebris praeclaram lucem affundens, devios ad rectum aequi, justique tramitem ducere potuisse unus videbare. Accedit his eo praeclarior, quo rarior, ac forte ad hunc diem inaudita animi tui moderatio, qua dum plura inedita praeclara ingenii monimenta domi servas, ea despicias adhuc, ut vel nolens ostendas, Te gloriae illecebris, eruditorumque plausu vix moveri, plurisque possessum facere verae, solidaeque doctrinae, quam praeclaram licet, frugiferamque nominis ostentationem. Neque silentio transigenda est ingens illa Auditorum tuorum corona, quae non sub Aprutino tantum, sed sub hoc ipso Neapolitano Caelo, ita jam floret celebritate famae, ut satis ostendat, primas in eorum parta meritis fortuna, optimi Praeceptoris esse partes. Ideo non mi-

ior—

ror insigni adolescentium numero ornatissimam domum tuam quotidie frequentari, quando non sola ingenii, qua emines, perspicacia, sed singulari illa, ac plane inimitabili docendi arte inviti alliciuntur, ac concalescunt inertes. Vitae vero sobrietatem si velim enarrare, Te philosophorum abstinentissimo conferre debeam. Fortunae bona omnia, quibus circumfluis, cur modo non memorem? Etsi in iis nullam fortunae vim, sed praeclarae virtutis opera unice agnoscam. Neapoli hinc merito patet, Provinciis sonat, clarescit undique VALENTINI nomen; cuique enim sive citerioris, sive ulterioris Aprutii eloqui fert occasio, a Te semper incipit, desinit in Te praeconium omne. Taceo illustres viros de Te egregie sentientes, ut unum spectabilem dicam S.R.C. PRAESIDEM JOSEPHUM ROMANUM, quem nunquam convenio, quin me
fol-

sollicite de Te saepius interroget .
 Jamque animo meo infidet celebre
 illud illustis olim , immaturoque
 fato (heu !) bonis omnibus erepti
 JULII CAESARIS AB ANDREA , effatum,
 qui cum Te saeculi , forique nego-
 tiis abrenunciatis , Ecclesiastico coe-
 tui adscriptum intelligeret , *aequum*
esse , inquit , *ut qui litteris insignis vi-*
xit , pietate quoque insignis effulgeat .
 EXCELLENTISSIMO CAROLO DE MAR-
 CO REGIS NOSTRI a Secretis
 aequissimo rerum , hominumque ae-
 stimatori virtus tua tantum per-
 specta est , quantum omnes in litte-
 raria Republica aperte jam norunt .
 A cantu quis autem temperet ex-
 peditissimum Arcadem ONESSUM BO-
 LIMAEIUM (a) , qui lib. suo de
 Teatinorum laudibus Te benemeri-
 tum civem gravissimo hoc carmine
 salutavit : *Jure VALENTINUM quid*
le-

(a) *Nempe P. Gaetanum Romanum a S. Mar-*
garita Schol. Piarum'.

legum Heroa peritum &c.

Tibi igitur gratulor , quod sextum supra septuagesimum annum agens , vultu tamen adhuc florido , urbano , comi , laeto , eodemque gravi , musculis nervisque potens incedis , corporisque habitudine adeo firma , solidaque gaudes , ut omnia longissimae vitae certa habeas praesagia . Tibi itaque strenuissimo Vi-
ro , Tibi sapientissimo litterarum parenti hoc munusculum devoveo , quod ut aequo animo admittas , etiam atque etiam rogo . Ubi enim aberrationes , lapsusque meos , ea , qua soles lima , & candore , offendes , votorum omnium mihi summa erit ; fateorque me summi muneris loco id officii suscepturum , si benigniter correxeris . Vale interim , Teque ad virtutum , & litterarum cultum , ad amicorum delicias , ad praecipuum Teatinae urbis ornamentum natum Te sospitet Deus .

REI MEDICAE
STUDIOSAE IUVENTUTI.

Eriem morborum Cutaneorum, partiumque Genitalium tibi sisto, quam in publicis, privatisque lectionibus tradebam prius. Quid boni praestiterim in hisce morbis expendendis te iudicem exspecto, cujus etiam ministerio humana progenies ex tot calamitatibus redimenda mox committetur. Nihil enim tam cumulate de illis edisserui, ut ad fastidium adducta res videatur. Nihil temere effatus, ne aegrotantium periculis discas. Nihil obscure, ne faciliorem viam progressuro tibi praepediam; sic ut brevi omnia, perspicua, tutiorique methodo, quoad potui, complexus sim. Nemo interim putet, ut alieno tantum labore in Artis exercitio disertus fiat; nullum enim doctiorem librum adhuc inveni, quam aegrum ipsum. Aegro igitur ut proficias, aegrum prope his praeceptis opportune utere, & vale.

I N D E X

MORBORUM CUTANEORUM.

D <i>Urities, & siccitas cutis.</i>	pag.9.
<i>Scabies</i>	12.
<i>Lichen, Herpes, Zona</i>	15.
<i>Lepra, Elephantiasis</i>	19.
<i>Vitiligo, Alphas</i>	22.
<i>Melas, Leuce</i>	ibid.
<i>Variolae</i>	23.
<i>Clavi</i>	25.
<i>Vari</i>	27.
<i>Phlictenae</i>	ibid.
<i>Syrones</i>	ibid.
<i>Efferes</i>	28.
<i>Roseolae saltantes</i>	ibid.
<i>Perniones</i>	29.
<i>Carbunculus</i>	30.
<i>Epynictides</i>	31.
<i>Terminthus</i>	32.
<i>Furunculus</i>	33.
<i>Panaritium</i>	ibid.
<i>Ulcera venerea</i>	34.
<i>Verrucae, Myrmecia, Acrochordon</i>	38.
<i>Crystae, Ficus, Thymus</i>	39.
<i>Defluuium Capillorum</i>	40.
<i>Alopecia</i>	ibid.
<i>Canities</i>	ibid.
<i>Pediculatio</i>	43.
<i>Porrigo</i>	ibid.

Acho-

<i>Achores</i>	44.
<i>Tinea</i>	ibid.
<i>Maculae quaedam cutis,</i>	
<i>Ephelides</i>	45.
<i>Lentigines</i>	ibid.
<i>Maculae Epaticae</i>	46.
<i>Gutta rosacea</i>	ibid.
<i>Maculae Erysipelatosae</i>	ibid.
<i>Maculae Scarlatinae</i>	48.
<i>Reliquae cutis laesiones.</i>	
<i>Contusio</i>	ibid.
<i>Combustio</i>	50.
<i>Rhagades</i>	51.

S E R I E S .

MORBORUM CUTANEORUM.

§. 1.

Quum interni morbi in intimis humani corporis penetralibus latentes sint ; intellectu quoque difficiliore erunt . Morbi contra externarum partium , quia sensibus patent , faciliores .

§. 2. Omnis autem ordinata doctrina a faciliores ad difficiliora pergit . Internis ergo morbis externos praemittimus , ut sic salutarem hanc artem addiscenti forte prodesse valeamus .

§. 3. Inter exteriores corporis affectiones , cutis peculiare morbi eminent , qui scilicet ad magnos , sensibilioresque tumores non reducuntur . Horum itaque provinciam nunc , demonstrativa methodo , aggredimur , reliquos eadem lima expolitos tradituri .

A

§. 4.

§. 4. Ut autem completa fiat cutaneorum morborum notitia, in duas partes propositam seriem dispecimus. In prima de morbis cutis in genere; in altera de morbis cutaneis in specie differemus.

P A R S I.

DE MORBIS CUTIS IN GENERE.

§. 5. **C**onveniens naturae est, inquit Aristoteles, communia primum exponere; tum ea, quae cujusque propria sunt, contemplari. Quaedam enim sunt, quae sciri rite nequeunt, nisi ad ea probe praeparati accedamus.

§. 6. Singulorum itaque vitiorum cutim invadentium progeniem exposituri, nonnulla prius, duce Anatomia, & experimentalis Philosophia, memoriae revocare opportunum censemus; alias enim in illum inanem incideremus laborem, in quem incidit is, qui horologii machinam oblitus, ejus infirmum, & inaequalem motum explicare conatur.

§. 7. Primo autem de cuticula dicendum est. Ortum enim haec habet a ductuum cutis excretoriorum, & fibrillarum nervearum, & tendinosarum expansione, quae minimas squamulas, five lamellas sibi invicem cohaerentes pulcherrime praefert.

§. 8.

CUTANEORUM. PARS I. 3

§. 8. Cutis structuram habet ex fibris tendineis singularibus, tenuissimis, mire implexis, vasis sanguiferis tenuissimis, nervisque simul pyramidales papillas constituentibus.

§. 9. Glandulae sebaceae, nec non miliales hic statuuntur, cutim illinientes, atque humectantes; quarum scilicet ope cutis non aspera sed laevis; non callosa, sed sensilis; non rigida, sed obsequens conservatur. Ad nares, ad pubem, ad penem, ad genua &c. has glandulas sebaceas potissimum observat Morgagnus, quarum si pinguis humor exaruerit, in furfuraceam abit materiam; quod quidem pro cutaneorum affectionum explicatione adnotamus.

§. 10. Nutritur Cutis succo rosco lymphatico, qui ex tubulis arteriolarum exudat, cutisque filamentis apponitur. Prout igitur hic succus colore, atque textura differt, cutis etiam colorem & texturam differre, demonstramus.

Scholium. Bilis enim in ictero dum regurgitat ad lymphae & sanguinis massam, flavescit cutis. Atque hinc ex cutis colore immutato interdum quoque corporis statum, & vitia cognoscere possumus, & solemus.

§. 11. Verum inter cuticulam, & cutim reticulatum corpus, sive tenuissima membrana innumeris minimis foraminulis, reticuli instar perforata, invenitur; in iis maxime locis, ubi cutis sensus exquisitissimus inest.

§. 12. Hinc vasculorum cutis laesiones, vel reticuli sive a salinis particulis, vel succorum intemperie, sive ab animalculis factae, cutane-

neorum morborum causae esse possunt.

§. 13. Alimenta enim, tum potulenta, fa-
linis, sulphureis elementis scatent, quae in va-
sis majoribus a sanguinis impetu, & elatere
canalium impulsae, nullam, vel minimam ca-
nalibus ipsis impressionem concitant.

§. 14. Ubi tamen in cutim adiguntur, in
qua minini, impliciti, & irregulariter pressi
canales existunt, in papillas, & vascula vim
exerunt; adeoque prurimum, vel pustulas pro-
ducunt.

§. 15. Nil quoque sollempnius est, quam si
lautum vivendi genus accesserit, cutaneis mor-
bis infestari. Increscens enim in dies humorum
copia, tardiozem circulum, atque impeditam
succorum depurationem efficit; ergo non po-
test non inde sanguis sensim, paulatimque va-
riis impuritatibus repleri.

§. 16. Non raro autem accidit, ex tono cu-
tis deiecto cutaneos morbos quoque derivari.

Schol. Unde ratio patet, cur hecticis, &
languentibus perquam familiares sint copiosi
sudores, & pustulae pruriginosae? Eam videli-
cet ob rationem, quia ex relaxatis tubulis se-
rosa sponte proiicitur tenuior pars. Inspissatae
interim moleculae aliae in vasculis haerent, i-
bique frequenter exanthemata pruritu admo-
dum molesta apparent.

§. 17. Cutaneis morbis favet etiam cutis
nimis rigida, tensa, dura, instar tympani, vel
ligni, sensu adhuc praedita, vel omnino desti-
tuta.

§. 18.

§. 18. An non quandoque in aere nos ambiente tales stimuli haerere possunt, quibus cutis vascula irritata constringantur, & exanthemata producantur?

Schol. Reaumur certe tot pulcherrimarum rerum inventor, dum erucarum nidos tractabat, mirabatur manus, & imprimis circa digitorum interstitia molesto pruritu affici; dein faciem, & oculorum palpebras inflammari, perque integrum quatrimum manere pruritus & inflammationem. Frustra lavabat manus aqua; oleo, spiritu vini; manebat molestus ardor, invenit autem, pilos minimos ex erucarum relictis exuviis, dum in crysalides, & papiliones mutantur, excussos cuti infigi, illosque rigidos, instar spinarum minimarum cutim pungere, & irritare.

§. 19. Docet autem experientia, tam crebro exanthemata, reliquasque cutis deturpationes progigni ab aere admissio frigido, humido, noxiisque vaporibus repleto.

Schol. Quare homines demissis, & vappidis domiciliis, paludibus, & locis aquarum inundationi obnoxii accolentes, rursus carceribus inclusi, & populi frigido-humidum septentrionis axem spectantes, prae omnibus, infestari solent cutis morbis.

§. 20. Huc quoque spectant ciborum incongruorum usus, ut carnes fumo & sale induratae, vel nimis pingues; fructus horaei, dulcia &c. Ex potulentis vina acida, austera, & ipsae aquae impurae; quibus si vita deset, &

6. SÉRIES MORBORUM

sedentariâ adiungitur , nil aptius ad cutis vitiorum familiam progignendam invenitur .

§. 21. Uti plures autem morbos , sic quoque pravas cutis passiones sollemni fere modo , & quasi microcosmica lege , secundum aetatis differentiam , certas partes invadere , observamus .

Schol. Infantilis enim aetas achoribus , tinea capitis &c. admodum frequenter laborat . Juventutis periodum claudit plerumque scabies , herpes , aliaque vitia in primis manus , brachia , dorsum occupantia . Sed ingruente senio cutis fit rigida , faeda , intractabilis . Pruritus etiam in ano , scroto , perinaeo persentitur .

§. 22. Verum omnes subcutanei affectus contagio maxime serpunt , & inficiunt ; majoremque molestiam aegris ferunt , dum corpus fovetur .

§. 23. Unde elucet ex his , cutaneorum morborum causas non semper ex intimis machinae partibus ortum suum habere ; hinc pro varietate causarum , varia quoque esse solet medendi ratio .

§. 24. Ad hoc autem , quod attinet , non multum a communi Practicorum sensu , & consuetudine discedemus .

§. 25. Et primo reticendum non est , Graecos , & Romanos familiariter balneo , & gymnastica usos esse ; quae duo licet totum corpus commovere apta sunt , peculiari tamen facultate cutim respiciunt .

Schol. Haec enim aquae calidae , modo te-
pi

pidae contactu, additis frictionibus, mirum in modum detergitur; tum reseratis canalium minimorum osculis, perspirabilior redditur.

§. 26. Ex his itaque inferre licet, priscos homines ex utraque gente, cutis morbis minus, quam nos, obnoxios vixisse.

§. 27. Quo fundamento, balnea tam naturalia, quam artificialia, tum ad cutis poros aperiendos, cum ad squamosas sordes abluendas, & detergendas commendamus.

§. 28. Quoniam vero nullum medicamentum, licet praestantissimum, optatum auxilium parit, nisi debitis cautelis administremus; summo itaque studio laborandum in causis exquisite inquirendis, & distinguendis.

§. 29. Peccant in hoc maxime ignavi Chirurghi, qui nimis audaces ut plurimum sine Medico soli perarduum curationis opus aggrediuntur unctione, ustione, balneo, sectione.

§. 30. Quod vero sicut malitiosum proboque homine indignum est; ita, nequis externis fideat, interna negligens, etiam atque etiam monemus; si praesertim causa ex intimis partibus ortum habeat.

§. 31. Si enim ob nimiam voracitatem, ciborumque incongruorum usum, vitamque desidem §. 20., humorum abundantia in culpa sit, exercitio atque abstinentia opus est.

§. 32. Si crudi lentique humores, sub phlegmatico praesertim temperamento, in cutis vasculis haereant, morboque causam suppeditent, evacuantiæ per alvum, infusa vinosa,

8. SERIES MORBORUM

quaeque transpirationem leniter movent, praecipienda sunt.

§. 33. Si corpus plethoricum sit §. 15. & ab omiffa sanguinis miffione, vel critica sanguinis fluxione cohibita, faedae cutis asperitates, & exulcerationes oriantur, initium curationis a venae fectione faciendum, eaque propinanda remedia, quae falutares has evacuationes revocant.

§. 34. Ubi viscerum imbecillitas regenerationi succorum impurorum favere animadvertimus, ventriculum roborantia, quaeque digestionem fecundant, insignem ferent opem.

§. 34. Quod fi prohibita infenfibilis transpiratio ex aere humido §. 19., cutis interceptio, five obftructio mali praecipua caufa fit, infuffis theiformibus, leviter diaphoreticis, motu, coeli mutatione, friftione recludere occlusos meatus, Medicum decet.

§. 36. Suppetunt autem exempla, a lue venerea cutis affectiones etiam pendere; tunc aquis antivenereis, vel linimento mercuriali, post quem lotio ex aqua aluminofa confert, mercandum est.

§. 37. Si cutis pustulae, vel exulcerationes faedae criticae fint, fpectatorem agere convenit, nihil omnino mutans, nihil urgens, fed blandis diaphoreticis & diluentibus, naturae opus solum adjuvandum.

§. 38. Si ab infectis, unftionibus oleosis, sulphureis, mercurialibus procedendum. Si a Scorbuto, vel cachexia, non curatur, nisi cache,

chexia, vel scorbutus emendetur.

§. 39. Sed age, singularium morborum historiam, & curationem propius expediamus.

P A R S II.

DE MORBIS CUTANEIS IN SPECIE.

DURITIES, ET SICCI TAS CUTIS.

§. 40.

INter raros, & mirabiles morbos, insignis durities, & siccitas cutis merito referenda est.

§. 41. Hoc morbo tamen cutim dupliciter plesti posse, mihi persuasum est.

§. 42. Vel enim tota fere cutis rigida est, instar membranae tympani bellici tensa, atque etiam subfrigida, nihil ad contactum sentiens, etiamsi acu pungatur, vel ignis admoveatur.

Schol. Casum hunc illustrat Diemerbroek exemplo feminae, quae consilii causa ad ipsum accessit. *Membra omnia satis movebat; cutis ipsi rigida, instar membranae tympani tensae, ea tamen nihil contactu sentiebat, ita ut si aciculis pungeretur, vel ignis ei admoveatur, nihil mali, aut doloris inde perciperet; verum si acicula vel acus adigeretur profundius, usque ad aliquem musculum subjectum . . . tunc illico internum musculi dolorem sent*

tiebat. Lib. 8. de nervis.

§. 43. Vel contracta, dura, instar ligni, vel corii exiccata, cum impotentia motus, diverse tamen sentiens in diversis locis, pro variationis gradu.

Schol. Cuius morbi vim, & inauditam historiam accuratissimus noster Carolus Curtius Neapolitanus anno 1755, exhibuit Ab. Nolletto praeclarissimo.

§. 44. Primum morbi genus §. 42. ex insigni non modo vasculorum & glandularum cutis, sed & papillofæ productionis mutatione oriri videtur.

§. 45. Fieri enim potest, cutis vasa evanescentia excretoria ab inspissatis fluidis intercepti, ut & papillas indurari, vel obstupescere; unde duritiem, & stupiditatem nanciscetur cutis.

§. 46. Alterius quoque morbi §. 43. causam sine coniecturis assequi nemo potest.

§. 47. Atqui negari non potest, universam cutim flexibilitate gaudere, cum eam a variis causis modo constringi, modo dilatari animadvertamus.

§. 48. Flexilitas vero cutis ab humore illo pingui & lymphatico in glandulis sebaceis, & miliaribus §. 9. secreto dependet. Hinc hisce interceptis glandulis, vel nimium tensis papillofis productionibus, cutis rigida, dura, sicca, intractabilis evadit.

§. 49. Concinnam quaerenti modo rationem, cur cutis papillae in morbo hoc apprime contra-

tra-

CUTANEORUM. PARS II. 11

trahantur? Nisi hariolari velimus cum Curatio, eam ignorari fatendum est. Clarissimorum enim morborum veras causas bona fide ignorare Medicus potest.

§. 50. Ratio autem occurrit, humores omnes machinae corporis, *haud naturae lusibus*, sed mechanicis quibusdam legibus, sive causis modo huic, alteri modo parti determinari, haereri, vitiari posse. Hoc si in vasculis cutis fiat, canales ii minimi ex permeabilibus impermeabiles evadunt & rigidi, & papillae iritantur.

§. 51. Curatio requirit, ut libera fiat humorum circumductio per vascula cutanea, sic ut flexibilitas cutis redeat, & motus, vel sensus, vel uterque simul, si defecerit. Sed referatis vasorum interceptionibus, omnia in pristinum statum redire nobis blandimur.

§. 52. Attenuantia, serosa, emollientia hic requiruntur; balnea potissimum, vel foci emollientes, frictiones leves &c.

§. 53. Si haec non profecerint, postremum est, ut a mercurio sanitatis praesidia repetamus.

§. 54. Cutis autem dura, & sicca §. 43. 48. apta non est ad excipiendum mercurium; hujus ergo vis ad cutim determinari debet per leves friciones, & foci emollientes; non vero ad glandulas salivales.

§. 55. Ejusmodi tamen tentamen sic commendamus, ut misso prius sanguine, atque alvo referata; grana iii. mercurii dulcis exhibeantur, superbibendo decocti falsaparillae lib.

lib. $\frac{1}{4}$, augendumque mercurii granum 1. singulis diebus ad gr. x.

§. 56. Si enim sanguinem, cutisque folliculorum, sive glandularum infarctos tubulos sensim subeant mercurii sphaerulae, erit votorum omnium nobis summa.

§. 57. Sin vero aegre hoc succedat, vel alia damna erumpant, hydrargyro relicto, in humano corio ludere ulterius non decet.

§. 58. Tum sufficiat serum lactis ad lib. $\frac{1}{4}$ cum falsaparill. decocto ad unc. duas commixtum ministrare per plures dies.

SCABIES.

§. 59. Quam Graeci *Psoram*, vel Arabes *pruritus vesicalem* dixerunt, nos rectius defini-
mus: asperitatem cutis cum pustulis humidis,
& insigni pruritu.

§. 60. Diverse Celsus de scabie loquutus est, in-
quiens: *Scabies vero est durities cutis rubi-
cundior, ex qua pustulae oriuntur quaedam hu-
midiores, quaedam sicciores. Exit ex quibusdam
sanies, fitque veluti continuata exulceratio pru-
riens, serpitque in quibusdam cito; atque in
aliis quidem ex toto desinit, in aliis vero cer-
to tempore anni revertitur.*

§. 61. In siccam, & humidam dividimus. Sicca apparet sub forma saniei incrustatae; humida vero ulcuscula cutanea madentia, & pustulas repraesentat.

§. 62. Utraque tamen non a sanguine im-
puro, acido, ut tot annorum cursu creditum
est,

est, sed ab insectis quibusdam oritur, vulgo *Pellicelli* dictis, a Francisco Rhedio, aliisque admissis, quae sub cute serpendo, mordendo, sive vulnuscule vasculis infligendo, pruritus, sic excitant, & pustulas.

§. 63. Jam vero his pustulis relinquuntur insectorum ova, praesertim ubi sordities, & moderatus calor inest, ut in interstitiis digitorum manuum; immodicus pruritus excitatur; insecta locum mutant, & ita per universum fere corpus serpit morbus.

§. 64. Huius veritatis Valisnerius, Swamerdamius, Hecquetus, & transactiones Anglicanae clarissima testimonia afferunt, quibus res inter demonstrata referri iure potest.

§. 65. Inventor horum insectorum censetur Bonomus; quamvis sibi gloriam vindicet Cestonius, rem translata non scriptis, sed voce, clarissimo Bonomo testatus.

§. 66. Utcumque sit, per carnis contactum excipitur Scabies; rursus per indusia, pelles animalium, & lanas potissimum propagatur. Haec enim aptissima sunt media, ob raritatem laxam, & porosam, ut scabiosam saniem, insectorumque ovula diutius retineant.

§. 67. Jam quoque ratio elucet, quare oleosae, sulphureae, mercuriales unctiones in scabie praestantissimam ferant opem? Nimirum quia his omnibus linimentis insecta, & ovula corrumpuntur.

§. 68. Inutilia ergo erunt, quae sanguinem minuunt, vel depurant ad delendam scabiem.

In

14. SERIES MORBORUM.

. In tegumento enim cutis morbus haeret , vel causa. Parcendum itaque vitali sanguini.

§. 69. At molesta est quorundam Medicorum obiectio ; quod si scabies diutius perduret , auxiliis sanguinem dulcificantibus subiicere necesse est . Contra enim est ; nam ex diuturnis pustulis pars acris , & pūtrida lymphæ venulis resorpta , cum sanguine fluit . Quid ergo vetat , internis quoque auxiliis scabiem tum oppugnare ?

§. 70. Durius fortasse videri poterit nonnullis , scabiem , cum morbus sit , sanationis tamen internorum morborum saepe optimam esse causam . Nihil tamen magis verum est , & certissimis observationibus adeo confirmatum .

Schol. Ab asthma enim , & convulsivis affectibus tōties praeservat scabies , maxime si retropulsa iterum revocetur .

§. 71. Superest corporis constitutio salino-acris , scorbutica , gallica , quae ad scabiem revocandam , vel conservandam , non minimam opem praebet . Morsus enim , & vulnuscula ab animalculis inflicta , a praesentia lymphæ acris , falsae , vel virulentæ magis distenduntur , & diu soventur . Magnum tum , ut scabies curetur , Medico negotium faceffit .

§. 72. Si recens fuerit morbus , serio enitendum , ut insecta oleosis , mercurialibus , & sulphureis unguentis pereant .

§. 73. Hinc unguentum ex butyro insulso , floribus sulphuris , & radicis lapathi sylvestris ; vel repetitum linimentum ex sulphure in oleo ,
& ace-

CUTANEORUM. PARS II. 15

& aceto dissoluto insigniter prodest, vel similia in morbi initio adhibenda, quae ad nau-
seam apud Auctores recensentur.

§. 74. Verum si diu invaserit corpus, & gallicae luis metus sit, mane per plures dies aq. solut. P. Aemil. ad unc. vi. propinanda. Potus ex levi decocto falsaparillae paratur. Postremo ad mercurialem unctionem deveniendum est.

§. 75. Ubi salina acris forbutica diathesis morbum fovet, balneum, lac asininum, lactis serum fumariatum, aquae medicatae, miris laudibus efferuntur ad corrigendum sanguinem. Docent autem observata, sine unctione, nunquam, vel raro scabiem evanescere.

LICHEN, HERPES, ZONA.

§. 76. LICHEN. Vulgari nomine dicitur *humor salsus*, vel *Impetigo*, in qua cutis est aspera, cum pustulis hinc inde erodentibus, crustis furfuraceis, & cum intolerabili pruritu ad partes vicinas serpentibus.

§. 77. Si autem in majori gradu est, *psora leprosa* vocatur, de qua legi meretur Barbet-
te in sua Chirurgia.

§. 78. Post cuticulae, & escharae abrasionem stigmata sub cute cruenta relinquit impetigo, quae difficillime sanatur, vel sanata facile revertitur, scorbuticis maxime, & serosa cacochymia laborantibus familiaris.

§. 79. Pessimus ergo est morbus, caput fae-
pissi-

pissime invadens , crustaque circum circa obducitur , ne facie quidem , labiis , manibusque exceptis .

¶ §.80. Quoniam vero tota cutis ulcerosam famiem profundit serosam corrosivam , cuticula abscedit continuo , ut frustra arida sine negotio detrahantur , cute subiecta obscure rubra , maddorem acrem plorante ; unde faetor adest , & aegri ciborum valde appetentes , de intensiore siti conqueruntur .

¶ §. 81. Quum morbus non in uno loco , sed celeriter ex una in alteram partem excurrit , & adest dolor cutis , & ardor cum serpentibus minimis pustulis , tunc vocatur HERPES a serpendo ; unde latinis SERPIGO .

¶ §. 82. Haec enim vel est coniuncta cum pustulis in summitate cutis , milii semina referentibus , & tunc HERPES MILIARIS ; vel ipsam cutim exulcerat , & in ambitum serpit , & HERPES EXEDENS nuncupatur , seu ex Celso IGNIS SACER .

¶ §.83. Herpes miliaris , dum serpendo se propagat , cutis tantum superficiem certis in locis , ut sunt pedes , femora , manus , scrotum , perinaeum &c. occupat ; pustulas parvas pruriginosas , sine humiditate , excitans , quae squamulis depositis evanescent quidem , sed certis temporum periodis facile in iisdem locis recurrunt .

¶ §. 84. Referrri hic debet porriginis species , senes maxime infestans , quae sine pustulis , pruritu haud ferendo cutim invadit , & perpetuum

tuum scalptum digitorum unguibus expetit ; quandoque cutim , pubem , scrotum seorsim obsidet ; interdum intestini recti exitum , praefertim quando haemorrhoides vitio aetatis , aut errore quodam cessare incipiunt .

§. 85. Herpes exedens , qui absolute Herpes ab Hippocrate nominatur , totam cutim ad suppositam carnem ulcere exedit , & in squamas nunc crassiores , nunc tenuiores , maxime etiam circa pilosas capitis partes , resolvit . Dum vero evanescit , duos in membro affecto tumores relinquit .

§. 86. Quando autem Herpes mali moris pectus occupat , & praecordia cum Cardialgia ; calore praeternaturali ; pruritu , cutis inflammatione , & dolorifica exulceratione , pustulisque parvis & lucidis , instar cinguli , ad manus latitudinem in pectore dispersis , affectus vocatur ZONA IGNEA .

§. 87. Veteres serum culpant acido falsum sulphureum in hisce morbis . Sed haec insomnia , & commenta delevit iam meridies . Recentiorum enim observatis debemus , Lichenem , & Herpetem , si mercuriali unguento primum oppugnemus , utrumque morbi genus statim deletur .

§. 88. Ergo Lichenis , & Herpetis causa in infectis determinatae figurae quaerenda est , quae erodendo , papillas & vellicando , nec non de loco in locum progrediendo , symptomata omnia excitare aptissima sunt .

§. 89. Quum vero ex disruptis vasculis emanans

B

nans

nans lymphæ restagnet, hæc ad sanguinem absorpta per venulas abit; hinc eius massam quoque deturpat; ideoque in morbo pertinaci, ne retrocedat, diluentibus, diaphoreticis curatio ineunda est; deinde sulphureis linimentis perficienda, aquis thermalibus &c. Ex nostris probantur illæ in insula Aenaria, vulgo dictæ *del Gurgitelli*, & *Pisciarelli* ad lacum Agnanum.

§. 90. In benignis Lichenibus utitur Mercurialis saliva hominis ieiuni; in pravis sulphure vivo in petia ligato, inque aceto macerato. Valet etiam fofus ex aqua calcis, quam ad impetigines, & Lepram Hippocrates lib. Epidem. 2. commendat. Sed temperata esse debet ne magis ulceret affectas partes.

§. 91. Qui vero aliter negotium aggredi vult, seque miracula perficere pollicetur solum evacuando, vel corrigendo acidum hostile sanguinis, bona fide ut agat, in proprio corpore tentare hoc debet, quod aliis suadere conatur miseris.

Schol. Sylvestrem Medicum novi (unum fortasse ex Capiiacei schola redivivum) molestissima herpete miliari laborantem. Ad ravim usque clamavi, ut unctionibus, vel lotionibus pergeret, relictis sanguinem depurantibus; sed Aethiopem lavabam; cum enim utrumque semur, & brachium unguibus suis scalpere, aegre viderem, iracundus pruritus mihi non levis excitabatur. At sic res se habet: *Qui lave la tête a un âne, perd l'eau, & le savon.*

LEPRA, ELEPHANTIASIS.

§. 92. Lepra monstrosum constituit affectum, etenim, adnotante Celso, *summa pars corporis crebras maculas, crebrosque tumores habet; & rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur; summa cutis inaequaliter crassa, tenuis, dura, mollisque quasi squamis quibusdam exasperatur; corpus emacrescit. Os, surae, pedes intumescunt; ubi vetus morbus est, digiti in manibus, pedibusque sub tumore conduntur; febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem consumit.*

§. 93. Quae sane descriptio apprimè convenit leprae a Graecis descriptae.

§. 94. Verum lepra ab Avicenna, aliisque Arabibus depicta convenit cum descriptione elephantiasis data a Graecis; quare iure merito vulgatum est: *Lepram Graecorum esse Albaram Avicennae, & Elephantiasis Graecorum esse Lepram Arabum.*

§. 95. Sic quoque Galenus intelligitur, dum quosdam elephantiacos factos fuisse leprosos asserit, malo in melius converso.

§. 96. Hoc modo quoque re intellecta nullam parit admirationem assertio, elephantiasim nempe esse veram lepram, quam curavit Salvator Christus.

§. 97. Ex deformitate figurae, & magnitudine varia nomina obtinuit elephantiasis.

Schol. A facie enim faeda & deformi, vel ut voluit Plateus, quod aures patulae & la-

tae, alarum instar, factae, elephantis faciem quodammodo expriment. Vel a cute dura & aspera instar corii crassi. Vel propter magnitudinem, & Archigenes ita dictum esse hunc morbum contendit. Appellatur quoque Satyriasis, tum ob faciei depravationem depictis satyris similem, tum ob Veneris tentiginem.

§. 98. Aegyptiis est familiaris morbus. Unde Lucret. lib. 6. vers. 1110.

Est elephas morbus, qui propter flumina Nili

Gignitur Aegypto in media, neque praeterea usquam.

§. 99. Raro autem eunuchos, & feminas aggredditur; immo fertur, nonnullos se castravisse, ne hunc faedissimum morbum comparerent.

§. 100. Fere incurabilem esse Arabum lepram, statuendum est; non item illa Graecorum, adeo ut Hippocrates scriptum reliquerit, ex lepris facilius illas curari, quae in maxime juvenibus fiunt, quae sunt recentissimae, quaeque in mollissimis & carnosissimis corporis partibus gignuntur.

§. 101. Vetus autem lepra curationem minime suscipit, quia organicas papillis cutaneis mutationes affert.

§. 102. Si affectus haereditarius sit, ab impuro scilicet parentum semine communicatus, in desperatis res est; secus autem si abusu incongruorum ciborum fiat, omnino spes pro salute aegri abscissa non est.

§. 103. Pro curatione Aretaeus, & Galenus om-

CUTANEORUM. PARS II. 21

omnia ex viperis laudant , sicuti celebre apud Galenum est vinum viperatum. Sed quid salutare ex viperis expectatur? Si verum eloqui decet , non aliud , quam quod a reliquis animantium partibus ficcatis , gelatinoso quodam , blando , sulphureo , vaporoso succo praeditis expectari licet.

§. 104. Meliorem ergo curandi methodum absolvit Celsus lib. 3. cap. 25.

Schol. Praecipit enim , ut protinus inter initia sanguis per biduum mitti debeat , aut nigro veratro venter solvi . Adhibenda tum , quanta sustineri potest , inedia est ; paulum deinde vires reficiendae , & ducenda alvus ; post haec , ubi corpus levatum est , utendum est exercitatione , praecipueque cursu ; sudor primum labore ipsius corporis , deinde etiam ficcis sudationibus evocandus ; frictio adhibenda , moderandumque inter haec , ut vires conserventur ; balneum rarum esse debet ; cibus sine pinguibus , sine glutinosis , sine inflantibus . Vinum , praeterquam primis diebus , recte datur . Corpus contrita plantago , & illita , tueri optime videtur .

§. 105. His auxiliis Celsianis addendae aquae minerales , acidulae , antivenereae . Nisi cedat morbus , mercurii quoque usum periclitemur . Magnum enim malum , magnum indicat remedium .

VITILIGO.

§. 106. Morbus est, qui coloris, & substantiae mutationem quibusdam corporis partibus infert.

§. 107. Ejus vero una dicitur ALPHOS, ubi color albus, fere subasper, & non continuus, ut quaedam quasi guttae dispersae videantur.

MELAS.

§. 108. Colore ab hoc differt, quia niger est, & umbrae similis; cetera eadem sunt.

LEUCE.

§. 109. Habet quoddam simile Alphi, sed magis albida est, & altius ascendit, in eaque pili albi sunt, & lanugini similes.

§. 110. Omnia haec serpunt; sed in aliis celerius, in aliis tardius.

§. 111. Alphos, & Melas variis temporibus oriuntur, & desinunt. Leuce quem semel occupavit, non facile dimittit.

§. 112. Si color interim actu diversus juxta diversas corporis partes, similis ubique fiat, tunc oritur Vitiligo vel *alba*, vel *nigra*.

§. 113. Alba, seu Alphos ab Arabibus, appellatur quoque *Morphaea*.

§. 114. In Leuce maculae quaedam albae, sed juxta Mercurialem ita sunt continuatae, ut in omnibus fere locis se se contingant, atque in-

CUTANEORUM. PARS II. 23

invicem copulentur; praeterea pili quoque albi sunt.

§. 115. In Albo vero maculae sunt albae, sed separatae ab invicem, nec pili albi sunt. Ratio hujus, quia affectio haec non ita intimam cutem exercet, ut in Leuce.

§. 116. Causae sunt praepollentes viscosae, & salinae partes in ramificationibus arteriosis, & lymphaticis cutis. Quapropter eo tempore in superficiunculas respondentes ramis sanguinei globuli non progrediuntur; neque per illa loca pertranseunt. Hinc color albus, & maculae albae.

§. 117. Remedia sunt dissolventia, & balnea, & frictiones. Neque desunt qui Epispasticorum usum laudant, aut serum lactis lupulatum, & iuscula refrigerantia.

VARIOLAE.

§. 118. Sunt pustulae parvae contagiosae epidemicae, quae motu critico ad summam cutim propelluntur.

§. 119. Inter ea quae ignoramus, variolarum causa est. An in corpore lateat, sive in utero, an corpori ex aere ipso adveniat, sive retius a qualitatibus, vel natura admixti? A subtilioribus ingeniis certe determinari nequit.

§. 120. Ad Artis tamen usum, & therapiam pertinet morbi genium, facultatem, & potentiam operandi investigare. At hujus loci non est tantam rem definire.

B 4

§. 121.

§. 121. Neque aliud agendum in curatione, nisi ut naturæ in opere expulsorio, & suppurationis congruis remediis subveniatur, a quorum selectu hic superfedemus, ne limites suos prætergredi proposita nobis disceptatio videatur.

§. 122. Potiori iure hæc monenda occurrunt quæ externis potius, quam internis præfidiis subsistunt.

§. 123. Si namque Variolæ oculos occupent, in suppuratione vero vitium non raro iisdem inferant, tum Medicus a tali vitio oculos defendere satagat, quod optime fit vel lacte, vel linteo duplicato imbibito aq. flor. sambuc., adiectis aliquot granis camphoræ. Nostrates vero mulieres absynthii coma palpebras tangunt facpius in die, sicque oculos puerorum præservant.

§. 124. Quod si finito morbo vitium in oculis iam susceptum perseveret, plus opis a veficatorio expectari solet.

§. 125. Verum suppuratis pustulis variolosis sequitur postea exiccatio, quæ nono vel undecimo die fit, si benigniores sint. Rupta enim cuticula, squamularum, vel crustarum forma decidunt variolosa exanthemata.

§. 126. Nisi hoc sponte fiat, oleo ovorum nil præstantius ad pustularum crustas removendas censetur.

§. 127. Quando pustulæ vel ob deficiens naturæ robur, vel ob refrigerationem, terrorem &c. subito concidant; nisi prudens medicus analeptico, & expellente remedio quam cito succurrat, mors in propinquo. Juvat tum dari liquor

guor C. C. succinatus ad aliquot guttas in aq. cinnamom., et. C. B. ; & praecordiis, pedibusque applicari calida fomenta.

Schol. Multa communia variolis habent *morbilli*. Differunt tamen quoad causam, & genium, & diagnosim, & prognosim. Exanthemata autem morbillorum nullam externam peculiarem opem exposcunt. Omnia enim loca, quae occupant morbilli, albicant, ac si farina conspersa forent, rupta cuticula, quae squamularum forma sponte decidit. Cetera diluentibus, & demulcentibus interne perficienda.

CLAVI.

§. 128. Vel Calli : sunt tumores duri in superficie cutis germinantes, qui attritione, laceratione, aut compressione fibrillarum fiunt.

§. 129. In pedum digitis oriuntur ; hinc dolorem impatibilem progredientibus movent.

§. 130. Radiculam habent, quam etiam quandoque altius, & ad digitorum tendines, immo ad periostium usque figunt.

§. 131. Nascitur autem saepissime callus, si pedes, horumque digiti arctioribus calceis comprimantur.

§. 132. Quia vero in cute, vel etiam tendine, ac ossis membrana compressis ex ratione minoribus fistulis, humor per eas revertere nequit, hinc effluit, & inter minores fibras, occalescit.

§. 133.

§. 133. Huic etiam, pressus si manet, quotidie, & incrementum, maiorque durities accedit; ita ut tandem compressis sanguini accommodatis arteriis, venisque cutis, atque tendo, & membrana, qua os contegitur, inflammationem accipiant, & vehementer doleant.

§. 134. Ipse autem clavus sine dolore est. Eius radícula plerumque tendini, vel periosio altius inhaeret; quare non sine metu auferri solet.

§. 135. Prohibentur callorum generationes in pedibus; neque si adsint, dolorem movent, si homo laxioribus calceamentis, vel tibialibus utatur, ne pedum digitos haec comprimant.

§. 136. Sed his consiliis unum vel alterum obsequentem invenies, maxime in sequiori sexu. Calceis enim, & callis torqueri malunt, delicatulo ut pede sibi blandiantur.

§. 137. Ubi vero clavi eminent, commodissimum semper habui eos balneo, impositis idoneis emplastris galbani crocati, vel cicutae, emollire, illosque scalpello ita radere, ut callus diducatur.

§. 138. Diducto callo, iterum illa emplastra imponenda, & diutius superhabenda.

§. 139. Cura adhibenda superest, ne scalpello tendo vulneretur, cum ex minori etiam plaga quandoque gravissima, & funesta inflammatio orta fuerit.

Schol. Elapso anno historiam mihi per epistolam misit Amicus, quod cum vetus clavus pedis ferro praescinderetur in mediocri fortuna

nae

CUTANEORUM. PARS II. 27

nae Teatino cive, inflammatio supervenit, in sphacelum cito abiens, quem mors brevi sequuta est.

§. 140. Clavus quamvis prudenter excisus, saepe tamen revertitur, qui tandem sub repetita curatione paulatim emoritur.

VARI.

§. 141. Sunt tumores duri, & parvi ex rubedine in summitate tandem albicantes, qui ut plurimum in facie, & collo oriri solent, atque aperti pus crassum, & tenax effundunt, magnitudine granum cannabis saepius aequantes.

PHLICTENAE.

§. 142. Sunt vesiculae parvae, pruriginosae & ferventes, sero limpido repletae, quaeque in digitis, & circa carpos enascuntur.

SYRONES.

§. 143. Sunt pustulae in volis manuum, & pedum plantis aestivo tempore emergentes, & cum insigni pruritu molestantes, in quibus quidem subtilissimi vermes acu effodiendi, reconduntur.

ESSERES.

§. 144. Barbaro vocabulo, dicuntur pustulae parvae bullarum; vel squamarum instar, quas ideo *squamulares* vocat Paracelsus, metallorum fossoribus familiares.

ROSEOLAE SALTANTES.

§. 145. Dictae a Severino maculae subrubrae, faeculentaeque tuberculum intrinsecus recondentes, quod tactu fabae, vel lupini magnitudinem, aut formam refert; dolore se declarans non mediocri; tum etiam propter tuberculum interdum ulceratam, aliqua praefertur pustula.

§. 146. Non una parte corporis insident Roseolae; sed per artus omnes, manus, pedesque vagantur.

§. 147. Sunt autem, quae a minimo digito ad singulos ordinatim alios, atque sub alterutra manu in alteram propagantur; per truncum vero nunquam visae roseolae.

§. 148. Saltantes dicuntur, quod tibias privatim occupare consuetae per dolorem faciant, ut stantes homines saltent, tibiis alterne sublatis.

§. 149. Perperam cum pernionibus confunduntur, cum ii certarum partium vitia sint, eandemque cognationem habent roseolae, ac Graecorum epynctides.

PER-

PERNIONES.

§. 150. Quasi pedis pernicies, vulgo *Rosole*, unde eleganter cecinit Poeta:

Esse pedum vitium dicunt, cui Pernio nomen

Est a pernicie membri patientis id ipsum.

§. 151. Huius tam familiaris morbi causa tribuitur nimio frigori, superveniente calore, quo rarefactio, & laceratio fibrillarum fit.

§. 152. Pernionum characteres expressit Celsus, inquiens: *Rubor cum inflammatione mediocri est; interdum pustulae oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus; prurigo maior est; nonnunquam humor exit, sed non multus, qui referre vel pus, vel saniem videtur.*

§. 153. Perniones pertundere oportet, & calefacere, ita ut *quam maxime excalescias igne, & aqua*, scripsit Hippocr. 7. epidem.

§. 154. Aetius succum admovet hyoscyami, fereque omnes Graeci aqua marina lavant.

§. 155. Experta autem remedia a Severino haec sunt: ad non ulceratos quidem perniones suffitus ex cinnaberi contrito, & in ignitos carbones iniecto mane, vespereque per multos dies subtensis panniculis, accommode recipiendus; mox ex decocto cyclaminis lotura adhibenda est; deinde ex liquore destillato cerae opus adimplendum. Ad ulceratos vero eodem oleo cerae, succo cyclaminis, adipe taurino, & pini resina; vel picæ colophonia ceratum f. s. a., partique admoveatur.

CAR-

CARBUNCULUS .

§. 156. Sive *Anthrax* Græcis , Avicennæ *Ignis Persicus* , quia Persis familiaris ; *pruna* quoque appellantur , etenim ustionem ignito carbone factam repræsentant .

§. 157. Huius tumoris characteres ex Celso sunt : *Rubor est , superque eum nonnimium pustulae eminent , maxime lividae , interdum sublividae , aut pallidae , in iis sanies esse videtur ; infra color niger est , ipsam corpus aridum , & durius , quam naturaliter oportet &c.*

§. 158. Hieronymus Fabritius ab Aquapendente , Mercurialis , Forestus , alique Galenum sequuti pro causa sanguinem fervidissimum cum atra bile coniunctum accusant .

§. 159. Revera tamen si in sanguine vigeant particulae causticae ultimas arteriolas lymphaticas , papillas nervosas , & vascula sanguifera corrodentes , omnia carbunculi phaenomena revocabunt .

§. 160. Neque venae sectio , neque cathartica sufficiunt . Pulveribus sudorificis , & topicis insistendum est , quorum vis & actio in dissolvendis , vel infringendis causticis particulis exercetur .

§. 161. Verum , *nil melius , inquit Celsus , quam protinus adurere ; neque id grave est , nam non sentit , quoniam ea caro morbus est , finisque adurendi est , dum ex parte sensus doloris est ; tum deinde vulnus , sicuti cetera adusta , curandum .* Schol.

CUTANEORUM. PARS II. 31

Schol. Quod remedii genus non improbo. Quoniam autem ignis quandoque adhiberi nequit, praesertim ubi pars ustionem respuit, vel summa adest inflammatio; nil tutius ergo superest, quam profunde affectam partem scarificare, sanguineque, quantum visum fuerit, educto, ad ustionem devenire. Adustae parti ovi albumen conquassatum applicetur ad dolorem compescendum. Postera die supra escharam apponatur butyrum insulsum, vel unguentum rosaceum. Circum circa vero cataplasma anodynum emolliens, quod supra crustam applicari quoque potest, donec illa decidat, quodque corruptum est, expurgetur.

§. 162. Si ignis actualis metuatur, Sylvius butyrum antimonii circum circa appositum laudat. Ad miraculum enim sistitur imminens sphaelus, ipso approbante.

§. 163. Nonnulli saponem tota sui substantia valere praedicant, cum fuliginis pulvere, si carbunculo admoveatur; quod nullius est momenti.

§. 164. Eschara separatur applicando unguentum basilicon cum butyro insulso commixtum, addita theriaca; ut ulcus etiam mundificetur, aliud remedium commendatur, quod ad hunc num. *in summ. de morb. cutis* appositum est.

EPYNICTIDES.

§. 165. A tempore, quo invadunt ita dictae, etenim iuxta Celsum, & Galenum hoc nomine

ne gaudent, quia noctu apparent; sed juxta Aetium, & Plinium, quia noctu molestiam exercent.

§. 166. Celsus ad pustulas refert Epynictidem; rectius ad furunculum, & definitur pustula pessima, colore sublivida, vel subnigra, vel rubicunda, aut alba, circa quam suboritur inflammatio cum ingenti dolore, noctu magis affligens, cumque aperta est, intus mucosa reperitur exulceratio; colorem habens humori suo similem, & ex se cruentam educit saniem.

§. 167. Noctu autem exacerbatur Epynictis, quia cutis condensatur, & meatus obstruuntur. Sed hoc impugnat Severinus, saepe diurno frigore ob pluviam meatus obstrui posse asserens. Per melancholiam autem alteratam a pituita, ut calx ab aqua, nequaquam Severini expositio arridet.

§. 168. Pars affecta est membrana & pars exterior musculorum, & cutis; excluso periosio.

§. 169. Curatio perficitur cataplasmate ex uvis passis, caricis, & rutha, vel digestivum cum emplastro Diachylon applicetur. Facto ulcere mundificetur digestivo communi, vel unguento aureo, Diapalm., vel Tutiae.

TERMINTHUS.

§. 170. Fere epynictidi similis, cui superius, & inferius nigra pustula incumbit, qua disrupta, vel dissecta pus invenitur, eandemque

cu-

curationem recipit , ac epynictis §. 169.

FURUNCULUS.

§. 171. Est tuberculum acie praeditum cum inflammatione , & dolore.

§. 172. In benignum , & malignum dividitur. Primum est , ubi solam cutim infestat ; secundum , dum altiores radices agit ; periculoque vacat , nisi in anthracem vertatur , ut saepe in morbis malignis.

§. 173. Curatio juxta Galenum fit appposito pane masticato , vel emplastro Diachylon cum spermate ceti malaxato , vel gumm. galban. , vel malva cum unguent. basilicon .

PANARITIUM.

§. 174. Est tumor in digiti extremo valde dolens ex acri humore tendines , nervos , periostrium , immo os ipsum interdum erodente , ortus. Vocari etiam solet *Paronychia*.

§. 175. Duplicem patitur divisionem ; vel enim ad unguis radicem superficialiter absque magno dolore viget ; vel profundiores habet radices usque ad periostrium se se extendens , & syncopem , febremque vehementem comitem habet cum ossis carie .

§. 176. Curatio praeter universalem institutionem , fovendoque digitum cataplasmate ex micis panis , floribus chamomill. , & feminib. lin. in lacte decoctis ; Etmullerus laudat remedia ex lumbricis parata .

G

§.177.

34 SERIES MORBORUM

§. 177. Hieronymus Fabricius refert, quibusdam feminis suafisse cum fructu, digiti velocem immiffionem in aquam ebullientem, quod validis rationibus probat Severinus.

§. 178. Riverius iubet, ut digitum immitat aegrotus in aurem felis, cui dolor inferitur, & aegro aufertur. Oh morbi lepidam transmirationem!

§. 179. Si tumor pertinax ad suppurationem vergat, tunc immature aperiendus; deinde iuxta praeceptum Hildani fovenda pars spiritu vini, in quo dissoluta fuerit theriaca; atque statim ab initio incisionem hanc fieri debere addit; aliter peiora semper supervenient symptomata.

ULCERA VENEREA.

§. 180. Proprietatem hanc corporis dolemus, quod solo ad cutim tactu ingredi possunt corpuscula, quae ob tenuitatem suam nullo sensu deprehenduntur.

§. 181. Unde tamen humores nostros in peregrinam naturam immutant, atque sanitati, immo vitae saepe inimicissima sunt; contagio enim prolifero semper omnia corrumpunt, dum quaevis particula novae infectionis causa evadit.

§. 182. In hac classe venerea labes merito accensetur. Haec enim solo tactu illam corporis partem primo inficit, quam contingit; sive cute tegitur, sive hac carens, sola cuticula obvolvitur.

§. 183. Hinc basis & suctione, labia & pa-

CUTANEORUM. PARS II. 35

papillas, ulcusculis deturpat ; quin impurae, infectaeque salivae commercio linguam , gingivas, palatum, uvulam, tonsillas, & fauces horrendis abscessibus faedat.

§. 184. **Genitalem virgam si attigerit, ibi & ulcera facit.**

§. 185. **Atque in prima hac infectione differentiam notamus, quod si loca primo laesa oblecta sint cute, ut in dorso membri virilis, tum & ulcus pessimi moris difficillime sanabile ibi nascitur. Venenum enim efficacissimae malignitatis gradum ostendet, dum solidam cutim penetrat, & exurit.**

§. 186. **Verum si partes dermate nudaae sint, tunc non semper aequae formidolosum est malum; quoniam sola exilissima cuticula penetrari hic debuit.**

§. 187. **Ubicumque tamen oculo observare datur conditionem illius partis in corpore, quam contagium initio obsedit, ibi semper maculam rubellam videt, quae stigma morbilli, vel variolae nasciturae apprime refert.**

§. 188. **In hac aeger prurimum levem, calorem molestum, dolorem vix percipit. Crescit papula haec, squamulamque cuticulae attollens, bullulam elevat, quae si ab humore tenui pelucido distendatur, rupta sanari facile solet.**

§. 189. **Hoc enim casu immista aquosae lymphae contagiosa particula, per ruptam lymphaticam venulam protinus eluitur, nullum mali vestigium persaepe relinquens.**

§. 190. **Unde patet, cur bullulae hae, quas**

etiam *ulcera crystallina* Chirurgorum vulgus appellat, ad integram sanationem facile perducantur. Per venulam enim bibulam minimam, per quam haustum creditur contagium, per eandem iterum expelli credendum est, absque haerescente contagio ipso.

§. 191. Quoties vero macula illa descripta §. 187. 188. in tuberculum assurgit repletum materia subalbida flavescente, quae instar sebi fusi splendet, tunc ad cellulosam membranam pervenit contagiosa labes, nec tam facile sanabilis est, si praesertim incongruis remediis tractetur.

§. 192. Hoc iis familiare esse solet, qui erodentibus os ulceris in crustam exurunt, cum interim sub eschara dura retentum virus furit, serpit latius, propinquas partes afficiens maligna sua virulentia.

§. 193. Hinc calamitosissimus hodie usus damnandus agyrtarum, dum externa haec in pene, vel muliebribus, ulcuscula tangunt lapide infernali, aqua vitrioli, vel praecipitato mercurio. *Procul a nostris literis absint ista. Nos auxilia dicemus, non piacula* (a).

§. 194. Longe tutiora ad hoc mali genus praesidia candide mox enarrabo.

§. 195. Haec inter principem locum emollientia, humectantia obtinent ex lacte, & althaea, quibus mane, & vespere exulcerata loca foveantur. Emollitae enim partes facile

ex-

(a) *Plin. histor. natural. lib. 28. cap. 1.*

CUTANEORUM. PARS II. 37

extrorsum exhalant per patulas vias allectam tenuem halituosam materiam .

§. 196. Dulcis inde mercurius cum melle rosarum , & tutia praeparata remixtus ulceribus imponatur . Leviter enim abstergit tutia , & exsiccat sine morfu ; & mel rosatum cum mercurio causticam virulentiam temperat , viscositatem in tuberculo incidit , & resolvit .

§. 197. Novi profecto (& utinam ipsemet perfunctorie non coluiffem !) aquam aluminis Fallopii , vel viridem Hartmanni , unguentum lythargirii . Sed omnia ad nihilum reciderunt ; immo lubens fateor , haec acria , & rodentia vivam papillosam glandis superficiem saepe irritasse , & penem inflammasse . Quis modo redarguet consulentis iuventutis temerarios ausus ? Ea tirones praestant , quae didicere in libris seniorum .

§. 198. Quoniam vero etiam mulieres inficiuntur huiusmodi ulcusculis ad cryptas mucilaginosas intra pudenda exortis , hinc & his laudata consilia 195. 196. prodesse possunt ; praesertim iniectiones , quae ex melle communi , & lactis sero conficiuntur .

§. 199. Id unum moneo , quod si post vias in pudendis plagas , tonsillas quoque , pendulum palati velum , & uvulam ulceribus depasci artifex videt , externis solis auxiliis nemo acquiescat . Est enim adeo fallax , & insidiosa horum ulcerum affectio , ut extra dum evanescere repetitis collutionibus spectas , de iniectis minis , & cuniculis intus tibi suspicari licet .

38 SERIES MORBORUM

§. 200. Extremum tunc, ptyalissimum, vel sudorem movens remedium superest. Sero autem poenitet, qui temporis opportunitatem non novit. Cito igitur auxiliari non differas.

§. 201. Si vero ad vesicam usque ulcera nidulari suspicio fit, per Catheterem lac recens cum melle rosarum infundatur. Per Catheterem enim iniectiones proficuas magis, quam ore assumpta medicamenta experimur, cum longa a ventriculo ad vesicam via sit; vires idcirco remediorum non parum saepe minuuntur, atque alterantur.

VERRUCAE, MYRMECIA, ACROHORDON, CRYSTAE, FICUS, THYMUS.

§. 202. Inter alia luis venereae importuna symptomata, quae inquinatos torquent, sunt Verrucae, aliaeque mox enarrandae excrescentiae.

§. 203. Si enim cellulosa tenuis membrana absumatur tabo venereo, solutaeque excrescant papillae nervosae sentientes, quae ad glandem concurrunt, tunc VERRUCAE venereae fiunt.

§. 204. Harum vero nonnullae sunt humiliores, inferius latiores, superius tenuiores, & duriores, radices suas altius figentes, colore nigricantes, ad contactum dolentes, qualis fit a morfu formicae; magnitudine tamen vix lupinum excedentes, & MYRMECIA vocantur.

§. 205. Aliae pensiles sunt, orbiculares, angustae basis, ACROHORDON dictae, quod chordae

ne-

nexu suspensae videantur . Una , vel sola vix nascitur ; magnitudine pisi , ad summum fabae ; raro maior ; in summitate latior ; in inferiori circa corpus cutis tenuior est , ita ut quasi pediculo suffulta appareat ; cuti concolor ; per dura quoque & aspera est .

CRYSTAE.

§. 206. Sunt carunculae crystaceae , pullo- rum crystam referentes .

FICUS, seu SYCOSES.

§. 207. Sunt quaedam excrescentiae basim strictam habentes ; superiorem vero partem magis latam , ficibus non abimiles . Vocantur quoque Mariscae .

THYMUS.

§. 208. Est protuberans excrescentia , aspera , subrubra , oblonga , thymi summitatis colorem referens , atque in excisione plurimum sanguinis effundens .

§. 209. Ex humoribus lentis , viscidis , & pituitosis recitatas excrescentias fieri creditur , vel succis contagio imbutis , qui extra solidas fibras agglutinantur , & iuxta partis texturam , & dispositionem in luxuriantes carnes degenerant .

§. 210. Nunquam fere solitariae ; sed plures

saepe observantur. Spurcum humorem fundunt, qui partes vicinas foedat ; multiplicatur hinc excrescentiarum propago , quae , nisi aptis remediis curentur, in cancerosam naturam facile migrant .

§. 211. Quae vero exiles habent pedunculos, faciliorem curationem admittunt. Contra, quae latissimis, & callosis radicibus potiuntur, aegre sanantur .

§. 212. Carneae excrescentiae, quae tenuem basim habent, serico filo ligantur , sensimque constringuntur, donec ob nutrimenti defectum exsiccentur, & decidant .

§. 213. Verum non omnes filo vinciri possunt ob basim latiore & callosam §. 211. Quae vinculum tamen non respuunt , ne tumor, vel inflammatio accedat, cavendum est.

§. 214. Eas forcipe alii praescindunt , vel candente ferro exurunt. Verum utrumque praesidii genus formidolosum est , & periculo plenum. Licet enim sylvestres carnes sint excrescentiae, vivunt tamen, adhaerentque partibus exquisiti sensus.

§. 215. Qui vero ferri, vel ignis vim reformidant, vulcanum, & ferrum contra luxuriantes carnes repudiant , & pro actuali, igne potentiali utuntur, ut arsenico crystallino, & auripigmento. Longe autem peiora malo sunt praesidia haec .

§. 216. Laetus recordor, pulveris ex alumine usto, & sabina sola superimpositione , huiusmodi excrescentias curasse . Rursus aqua fa-
lis

CUTANEORUM. PARS II. 41

lis ammoniaci idem praestat. Omnium tamen efficacissimus spiritus sal. ammoniac. ab aliis celebratur. Sed habent sua fata medicamenta, sicut & cetera omnia.

DEFLUVIUM CAPILLORUM.

§. 217. Reliquum est, ut cutis capitis vitia quoq. percurramus.

§. 218. Defluvium capillorum habetur vel post longas aegritudines, vel a laxitate folliculorum, vel a nutrimento deficiente in radicibus.

§. 219. Inaequaliter decidunt, & aliquando areas relinquunt.

§. 220. Juxta causas, ita remedia applicanda sunt, & capitis lotiones. Abrotani decoctum laudat Franc. Stephanus Geoffroy; immo refert unguenti Bucrellii Wratislariensis secreti & experti formulam contra capillorum defectum; quam descriptionem nos quoque in *Summ.* damus ad hunc §. 220.

ALOPECIA.

§. 221. Est quando totum fere caput depilatum conspicitur, ob easdem causas in §. 218.

CALVITIUM.

§. 222. Est depilatio capitis propter aetatem

tem hominibus adveniens . Causa est rigiditas, & rugositas fibrarum , humorumque lentescencia.

§. 223. Circa Calvitium sex problemata Medicorum examini subiicienda proponimus.

Schol. Cur solus homo inter cuncta animalia calvescat? 2. Cur Calvitium nulla ope medica reparari potest? 3. Cur aliqui citius, aliqui tardius calvescant, & aethiopes tardissime? 4. Cur mulieres vel nunquam, vel rarissime calvescant? 5. Cur anteriore parte capitis, quam posteriore, magis fiat calvitium? 6. demum cur Hippocrates de aere, aquis, & locis asserat, calvos ex calvis nasci? Otiosis relinquamus.

CANITIES .

§. 224. Inter capillorum affectus accensetur Canities, quae tunc vere dicitur, cum mutantur capilli in colorem album, ante legitimam aetatem.

§. 225. Ridiculum est, quod de siccitate, aut melancholia exaltata Veteres somniant. Nam canities a reflexione omnis generis. radiorum fit. Hinc deficiente proportionali nutrimento vel ob inaequalem, vel tardissimam ejus actionem superficies capillorum adeo immutatur, ut radios confuse reflectat.

§. 226. Pro remedio denigrationis, expertissimae efficaciae apud Practicos medicamentum, quod in *Summario* ad hunc num. appositum est, celebratur.

§.227.

§. 227. Denigrat remedium hoc, neque periculum est, quod ullum damnum capiti inferat. Illiniantur pennicillo capilli albi, deinde caput panno nigro contegatur, atque ita detineatur tota nocte; mane postmodum abluatur vino nigro adstringente, in quo bulliant prius myrabolani nigri.

PEDICULATIO.

§. 228. A pediculis ita dicta, quia ut plurimum caput hoc morbo tentatur in pueris.

§. 229. Morbus hic parum a scabie discriminetur; siquidem juxta observationes Rhedii, & Valisneri, pediculi foveas effodiunt, ova relinquunt, ulceribus reconduntur, & morbum pedicularem producant. Externe curatur nitro, sulphure, aliisque in scabie recitatis.

PORRIGO.

§. 230. Alias *furfuratio*, locum habet, quando hominibus sese, secundum cutem capitis, scalpentibus, exeunt squamulae quaedam veluti furfures.

§. 231. Celsus hoc fieri ponit non modo in capite, sed in barba, mento, superciliis.

§. 232. Ex glutinoso, pingui humore exsiccatum fit.

§. 233. Evanescit autem lotionem capitis ex vino myrrhato, vel aqua lupinorum, & frequentiori capillorum abrasione, & deterfione.

ACHO.

ACHORES.

§. 234. Quasi *Ichores*, sunt tumores quidem praeter naturam in capitis cute, in quibus apparent foramina; ex his emanant humores tenues, & modice glutinosi.

§. 235. Lotiones ex aquis mineralibus profunt.

TINEA.

§. 236. Consistit in ulceribus capitis cutim, capillosque corrumpentibus; ex quibus faedus ichor emanat cum crustis, & deturpatione.

§. 237. Signa haec sunt: apparent crustae quaedam aridae, interdum croceae, interdum cinereae, nonnunquam virides, aut etiam nigricantes, quae nihil, aut parum humoris emittunt, & pili corrupti decidunt.

§. 238. Tinea vetus in alopeciam transit; recens facile curatur.

§. 239. Capilli sunt vossella auferendi, vel emplastro piceo, ut novus radicibus mutatis mechanismus accedat. Deinde lixivium, in quo semina lupinorum, absynthium, centaurium minus, myrrha, & colocynthis incocta fuerint, pro lotionem usurpandum.

MACULAE QUaedam CUTIS.

§. 240. Inutile hic loci est sermonem habere de naevis, vel maculis factus ex utero; nam
hae

CUTANEORUM. PARS II. 49

hae, communi fide, immaginationis viribus tribuuntur, quamvis aliquando in locis a manu matris, vel ab eiusdem imaginatione remotis videantur.

EPHELIDES.

§. 241. Quasi dicas maculas solares. Dicuntur asperitates in facie potissimum erumpentes, & manibus, macularum instar.

§. 242. Ab insolatione producuntur; corripere eos solent, qui diu sub sole morantur.

§. 243. Saepe vero internam causam recognoscunt, ut in gravidis, in quibus erumpunt in facie, collo, mammis, pectore, aliisque in locis, & ab inaequali pressione globulorum sanguinis, & fibrarum nervosarum in papillis cutaneis, oriuntur.

§. 244. Has curat succus limoniorum in ovi albumine dissolutus, vel cochleariae succus cum aqua myrtillorum, vel rosarum albarum.

§. 245. Ad manuum autem, & faciei asperitates, immo ad nitorem, laevoremque conservandum, usurpari potest magma olei amygdal. expressione relictum, & exsiccatum, quo aqua diluto, manus, faciesque lavari, fricarique solent; & quovis sapone praestantius est.

LENTIGINES.

§. 246. Sunt maculae, magnitudine lentis, subfuscae, aut flavae, collum, faciem, aut manus occupantes,

MA-

MACULAE HEPATICAE.

§. 247. Ita dictae vel a bilis colore , vel quod ab hepate factae censentur. Sunt maculae flavi coloris , ad palmae magnitudinem , nunc minores , quae interdum evanescunt cum cutis aliquali asperitate , & squamis .

§. 248. Medentur succo sigilli Salomonis , vel consolidae maioris. Laudatur quoque remedium *lac virginis* dictum , quod ita conficitur : solutio lythargir. in aceto destillato facta ab effuso ol. tartari per deliqu. parato , in liquorem lactis instar albicantem praecipitatur , quo facies bis in die lavetur , & blande fricetur .

GUTTA ROSACEA.

§. 249. Est rubor faciei pustulosus , guttis interdum sanguineis similis , qui nasum saepe , & genas inaequaliter tingit , & vini potatoribus valde frequens est .

§. 150. Prater interna , extolluntur Saturnina , succus sempervivi , in quo dissolvatur saccharum saturni , vel aqua spermat . ranarum cum oleo tartari .

MACULAE ERYSIPELATOSAE.

§. 251. Erysipelas cutis quoque affectus est. Serum enim sanguinis naturaliter flavescens , ubi cum pauco rubro intermixto haeret in vasculis serosis cutis , maculas facit rubras subflavescentes .

§. 252.

CUTANEORUM. PARS II. 47

§. 252. In phlegmonem degenerare facile potest erysipelas ; si nempe dilatentur serosa vasa, maioremque copiam glubulorum purpureorum admittant ; vel si obstruentes molecule haereant in cellulis adiposis.

§. 253. Varias corporis partes, omnium tamen frequentissime faciem obsidet. Quemcumque autem locumprehendit, vehementer mordicat, & urit. Dolor nec pulsans, nec admodum vehemens est ; semperque fere cum febre invadit, praegresso rigore, horrore, vel frigore.

§. 254. Satis autem velociter dispergi in magnam amplitudinem saepe vidimus erysipelas, subitamque eius evanescentiam, aequae ac, paucis interiectis horis, inexpectatum reditum mirati sumus.

§. 255. Causae erysipelatis variae, Medicis que iam notae ; signaque obvia ; malumque omen portendit morbus, si retrocedat, vel in suppurationem abeat.

§. 256. Suspecta igitur est venaesectio, qua morbi ab extra intus conversio fieri potest ; nisi erysipelas inflammatorium sit, vel urgens symptoma sanguinis missionem expostulet ; idemque de purgantibus intelligendum quoque volumus.

§. 257. Externe nil prorsus admovendum cuti ; pars ab ambientis aeris actione tantum tuenda est.

§. 258. Hinc primum locum habet panni linei usus moderate calidi ; vel si nimius fervor
in

48 SERIES MORBORUM

in affecto loco sentiatur , folia viridia sambuci , vel aqua floribus sambuci destillata tepide applicanda .

MACULAE SCARLATINAE.

§. 259. Erysipelatosis fere similes ; distinctae tamen , quod eae plerumque faciem , vel si aliam corporis partem infestent , tamen per totum corpus nunquam disperguntur .

§. 260. In scarlatinis autem universa cutis maculis parvis rubris interstinguitur , quae tamen & crebriores & latiores sunt , & magis rubent ; duorumque , vel trium dierum spatio manent , deinde his evanescentibus cuticula desquamatur .

RELIQUAE CUTIS LAESIONES.

§. 261. Contusio , & combustio ad cutis quoque laesiones pertinent ; ideoque aliis has attexere postremo hic relinquitur .

CONTUSIO.

§. 262. Vasa per cutim , vel per panniculum adiposum decurrentia longe teneriora sunt ; facile idcirco obtuso instrumeto franguntur , vel lacerantur .

§. 263. Mutatur autem cutis color ex contusione in rubrum , fuscum , plumbeum , flavum , viridem ; pro varia quantitate effusi cruoris,

ris, uti & pro vario tempore elapso post factam contusionem.

§. 264. Levem contusionem ruber color sequitur, minoribus vasis fractis paulum sanguinis fundentibus; qui tamen post aliquot horas magis obscurus fiet in nigrum vergens.

§. 265. Post validam contusionem saepe cito partis laesae color in plumbeum, lividum, nigrescentem mutatur, dum concretus sub cute cruor magna copia haeret in cellulosa tela.

§. 266. Pars interim rubra sanguinis effusi sensim dissipari incipit; & resolvi in serum flavescens, quod putrescere quoque potest; ex quibus color flavus pendet, vel viridis.

§. 267. Saepe musculos, nervos, glandulas, ossa laedit contusio; hinc facilis est explicatio paralyfis, contracturae, scirrhi, cariei; quorum series haud cutaneorum morborum provinciam respicit.

§. 268. Cum in contusione vasa attrita, & rupta sint, & liquida effusa, ad curationem spectat, ut liquidum extravasatum venarum osculis resorbeatur.

§. 269. Sanguis autem effusus extra vasa concrevit cito; requiritur ergo ut concretis humoribus fluiditas concilietur, sic ut attenuati facilius minima vasorum orificia ingredi possint.

§. 270. Blandae hinc frictiones, fomenta penetrantia, laxantia, resolventia parti affectae superimposita profunt; sic & sanguinis mis-

D

fio,

fit, si magna fit inflammatio in loco contuso

COMBUSTIO.

§. 271. Mutationem, & laesionem quoque patitur cutis ex combustione.

§. 272. Si enim levis causa fuerit, v. g. aqua fervida, cutis erit rubor, levis tumor, dolor molestus, vesiculae vel nullae, vel paucae aqua plenae.

§. 273. A causa validiori, dolor acerrimus, vesiculae liquore flavescente plenae, sensus tensionis, & rigiditatis aderit in cute combusta.

§. 274. In pessima autem adustione, ubi scilicet per validissimam causam destruuntur omnia, cutis fit livida, immo saepius nigra, nullusque sensus doloris erit, scalpello licet purgatur.

§. 275. Ubi levis combustio erit, per se sine medico, & sine cicatrice relicta sponte sanatur.

§. 276. Si vero ruptis vasis, & effusis humoribus, vel iisdem coagulatis per ignem ardentem, vel pulverem pyrium, destruatür humorum circulus; sola mollissima unguenta tunc profunt, ex cera, vitellis ovorum sub prunis ardentibus coctorum, & ol. olivarum confecta.

§. 277. Quum autem post combustionem a validissima causa obortam cutis, & panniculus adiposus consumantur, omni artis molimine curandum est (maxime in vultu sequioris sexus) ut deformitas caveatur.

§.278.

CUTANEORUM. PARS II. 51

§. 278. Optimum tunc quod habet ars, est humectantibus ambustum locum continuo emollire, sic ut laxatis vasculis magis elongentur fibrae, atque de perdita substantia haec plus retexant.

§. 279. Spiritus ergo vini, quem Sydenhamus laudat, hic nocet, uti omnia adstringentia, & exsiccantia. Haec enim omnia crustam indurant, fibras accurtant, curationem retardant, morbosque alios arcessunt.

§. 280. Atqui emollientibus remediis §.276. 278. in pessima combustionione obtineri nequit, ut nullum factae combustionis vestigium maneat. Saltem enim ille locus semper fere cavus erit, magis politus, & resplendens; ideoque post curationem absolutam vicinae cuti colorem dissimilem exhibebit, qui neque ignari, neque periti Chirurghi opere unquam emendabitur.

RHAGADES.

§. 281. Sunt cutis fissurae longae, & parvae, per saepe superficiales, profundae interdum, callosa labra habentes; quod accidit, ubi diuturnae fuerint. Aliquando siccae, saniem interdum fundentes.

§. 282. Plantas pedum, vel manuum palmas invadunt. Recentes curationem facilem pollicentur; secus si callosae.

§. 283. Rhagadum causa ex praegressa lue interdum repetenda. Huius enim virus nisi aptis remediis e corpore penitus exturbetur,

furtim serpendo , manus , pedesque aggreditur , ibique ulcera corrodentia , secundum rugarum longitudinem producit .

§. 284. Plerumque autem fit , ut mulieres ultimis mensibus (quando nempe prima vice utero gerunt) tantam in abdomine distensionem patiantur , ut , si forte cutis tenerior sit , fissuras , sive rimas dolentes , ac molestas agat .

§. 285. Succo tanaceti rhagades curat Hercules Saxonius , penna iisdem illito . Aquis mercurialibus eas tangunt alii . Axungia porcina cum ol. tartar. per deliqu. facta , id praestant agyrtae . Rectius fortasse ex linimentis emollientibus ex mucilagine semin. lin. , foenugr. , radic. althaeae cum ol. lilior. alb. , curatur morbus .

§. 286. A graviditate , vel partu laborioso si fiant rhagades , unguentum pomatum calide imae regioni apponendum . Hoc enim cutim laxat , eamque flaccidam , ac mollem reddit .

§. 287. Si a lue venerea producantur , particulas causticas inficientes diluendo , educendo , vel demulcendo , curationem ultra perficimus .

Haec usque pro morbis cutis .

S U M M A R I U M
F O R M U L A R U M

P R O M O R B I S C U T A N E I S ,

Ad §. 164.

℥ Vitell. unius ov.

Fol. scord. pulv. drachm. ij ,

Mell. , terebinth. , & unguent. apostol. ana
unc. $\frac{1}{4}$ m.

Ad §. 220.

Contra capillorum defectum .

℥ Fol. abrotan. maris , & capillor. vener.
ana m. j .

Favi mell. , ladan. ana unc. j ,

Myrtillorum drach. j ,

Semin. foenugr. , lin. ana unc. iii .

Ol. amygdal. dulc. , vin. alb. gener. ana. unc. iij .

Facta infus. per hor. 24. bulliant ad humi-
ditatis consumptionem ; postea f. colatura cum
expressione . Cum hoc unguento , crescente Lu-
na , inunctio fieri debet .

Vel ad pilorum generationem pro-
movendam .

℥ Ol. abrotan. maris stillat. unc. $\frac{1}{4}$,

Ladan. drach. vj ,

Axung. urs. drach. ij m. f. unguent.

D 3

Pro

Pro denigrandis capillis.

Ad §. 226.

℥ Myrabolan. nigr. unc. *j*,Vin. nigr. adstring. lib. *iiij*.Passul. nigr. unc. *ij*.

Bulliant in duplici vase, lento igne, ad consumpt. duarum tertiarum, deinde add. succ. cortic. nuc. virid. lib. *v*. Sumak, acac. ana unc. *j*, caryophyll. solid. unc. *j* $\frac{1}{2}$. Ponantur iterum ad ignem & sine ebullit. detineantur per horas *xij*.

S E R I E S

M O R B O R U M

P A R T I U M G E N I T A L I U M .

*Quisquis ad has literas impudicus accedit ,
culpam refugiat , non naturam ; facta de-
notet turpitudinis suae , non verba no-
strae necessitatis .*

Div. August. lib. 14. de Civ. Dei .

§. 1.

A Nativitate qui hominem ad terminum usque vitae perpendit, sortem eius ubique miseram intuetur.

§. 2. Hanc tamen prae reliquis, genitalium partium satis ostendit malorum agmen, quorum tractationem hic persolvendam modo suscipimus.

§. 3. Verum inter genitalium morbos nonnulli subrepunt, qui utrique sexui communes sunt. Talis est Gonorrhæa, quae modo ab homine, modo a femina propagatur; vel Sterilitas, quae ad mulierem, tamen saepe ad virum referri quoque potest.

§. 4. Rursus peculiare alii morbi sunt, qui feminas tantum corripunt, ut clitoridis excrecentia, vaginae prolapsus, menstruorum suppressio, vel immoderatum profluvium, fluor albus, uteri hydrops &c. testantur.

§. 5. Tandem alii virorum genitalia praecipue invadunt, ut evidenter priapismus, lipoder-

dermus, phimosis, paraphimosis &c. demonstrant.

§. 6. Totam hinc *de Genitalium morbis* disquisitionem in triplicem morborum seriem dividere licet, quorum & theoriam, & curationem, pro viribus exequemur.

S E R I E S I.

DE HIS, QUI UTRIQUE SEXUI SUNT COMMUNES.

GONORRHAEA.

§. 7. Quidquid in machina corporis humani accidit, id vel secundam naturam, vel praeter naturam mechanicis legibus absolvitur.

§. 8. Ut itaque clarior de Gonorrhoea notio habeatur, nonnulla ex anatomicis leviter delibare parati sumus, quae praecipua pudendarum partium organa respiciunt.

§. 9. Semen primo in testium canaliculosa substantia elaboratus, in epididymides transit, quae testiculorum in parte superiori, bombycis similitudine incumbunt, & fere ut testes, vasculosam structuram habent; vasculis tamen magis conspicuis gaudentes, & genituram ulterius digerentes, ac perficientes.

§. 10. Ab epididymide autem qualibet canalis robustus albicans exurgit, *vas deferens* dictum, & in parte anteriori partim recta in urethra, partim oblique in vesicula seminali de-

desinens , sic ut liquidum suum in utramque deponere possit , pro necessitatis exigentia .

§. 11. Quoniam vero praeter semen , simul etiam albicans liquor in prostatis genitus , per urethram excernitur ; hinc earum quoque usum , & fabricam nosse oportet .

§. 12. Prostata igitur est unicum corpus globosum , quasi cordiforme , mox ante collum vesicae positum , & totum urethrae principium cingens .

§. 13. Substantiam habet glandulosam , & spongiosam , quae tamen membrana robusta quoque tegitur .

§. 14. Liquorem ideo albicantem secernit , qui per foraminula sua x , vel xij pro lubricanda urethra , & vehiculo seminis inservire videtur .

§. 15. Semen autem in receptacula membranacea & cellulosa ex vasis deferentibus influens §. 10. , ad tempus in iis colligitur , & reservatur . Ubi ergo illius copia , vel oestro , vel acrimonia , feminales vesiculae , vel prostaticae laxantur , vel irritantur , semen & prostaticum simul liquor invite per urethram eiiciuntur .

§. 16. Patet hinc , gonorrhoeam optime desinari : involuntarium & diuturnum seminis , vel liquoris semini analogi ex genitalibus stillicidium .

Schol. Leve quoddam , & animadversione vix dignum malum ; brevi tamen in horrendum , & indomitum saepe mutatur . Vah , quoties
aegri ,

aegri, vel medici errores suos hic doluere !

§. 17. Quum sine doloris, vel ardoris sensu liquor aequaliter tinctus & albicans prodit, *benigna* contingit *Gonorrhoea* ; quae plerumque ex deiecto tono vasorum feminalium, vel feminis nimiâ copia originem ducit.

§. 18. Verum si primo in glande, tum in radice urethrae, vel per totum eius ductum urens percipiatur dolor ; interim excreti color admodum flavescit, vel viridescit, *gallica* tunc, vel *virulenta* audit *Gonorrhoea*, quam saepe molestissima penis tensio comitatur.

§. 19. Sequitur ex coitu impuro. Semine enim emisso flaccescere incipit penis, qui hoc momento temporis valde bibulus, facile intra cellulas suas rapit tenue halituosum contagium, quod illius superficiei applicatur.

Schol. Venerei contagii naturam exacte demonstrare nunquam haecenus licuit. Alii ab acrimonia rodente ; alii a sale alcholino corrosivo ; probabilius alii a tenuissimo fluido sulphureo, sive phlogisto aethereo, & fermentativo principio derivare contendunt, quod ulterius dispersum reliquos corporis succos eadem labe contaminat.

§. 20. Hinc ad lympham, vel ad feminalem liquorem translabitur, eiusque naturalem crasim mutat, inquinat, & destruit.

§. 21. Quin urethrae membranis haud parcit proserpens contagiosum virus ; & specie edacis canceri proffatarum glandulosum corpus,
in-

inguinum quoque glandulas , & penis cellulas exulcerat ; mox etiam in testiculos migrans , iam iam sanguinem , & reliquum corporis absumpturum , nisi tempeſtively ſuccurras .

§. 22. Ergo ex uno morbo alia ſexcenta oriri poſſunt mala ; atque ab eadem cauſa modo unum , alterum modo morbi genus in ſcoenam prodire conſpicias .

§. 23. Perſpicua tamen diverſorum phaenomenorum ratio ex hoc unice arguenda .

§. 24. Si enim lues vix in extimas partes , vel extimis propiores vim ſuam leviter exerat , *ulcera* hinc inde in pudendo fiunt .

§. 25. Si urethrae tunicas , vel proſtatam , vel feminis veſiculas &c. contagium afficiat ; *Gonorrhoea* accidit .

§. 26. Si per lymphatica vaſa , quae Cowperus a praeputio ad inguina abire demonſtravit , inguinales glandulas invadat , *Bubo* fit *venericus* , ſive tumor durus , lentus , & indolens .

§. 27. Si profundius malum obſederit , & circa urethrae initium , ubi veſiculae ſemen effundunt , oriatur inflammatio ; tunc vaſcula haec a tumore compreſſa , ſemen ad veſiculas deducere nequeunt ; unde *teſtium tumor* .

§. 28. Verum ubi Gonorrhoea inveteraverit , vel ſi minus recte tractata fuerit , miasma per lymphatica vaſa ad ſanguinem abit ; hinc capitis , artuumque dolores , praefertim nocturni ; ulcera faucium , oſſium exeſio , macies univerſi corporis cum faciei pallore , & hujus generis
erum-

erumpunt alia, miseros scortatores afficientia.

§. 29. Facilis est utriusque Gonorrhæae §. 17. 18. diagnosis. An autem in *virulenta* glandis spongiosum corpus, an prostata, an vesiculae, an urethra male affecta sit? hic labor, hoc opus.

§. 30. Locum autem urethrae infectum indicabit dolor modo in apice glandis, modo in urethrae parte, in tota modo ipsius longitudine perceptus.

§. 31. Glandulosum prostatae corpus corripit docet corrupti liquidi largissimus fluxus, catheteris difficilis immissio, & in primis si absque manifesta causa subito sentiat aeger lotium saepe intercipi.

§. 32. Vesicularum seminis exulcerationem denunciat medico geminata, vel saepe contracta, inveterata Gonorrhæa, qua ob continuatae fabricae commercium fit, ut in totum illum cellulosum apparatus brevi contagium propagetur.

§. 33. At in glandis fungoso corpore haerens, cognoscitur faedo assiduo madore, qui in glandis superficie transfudat, lente exit, vel ubertim a presso glande exprimitur.

§. 34. Propagari itidem malum per generationem, & lactationem, aequè ac per coitum, observationes docent.

§. 35. In nulla tamen parte, quam in cellulosa tunica, virulentiam suam exerere putavit Boerhaavius. Mollis enim est haec membrana, laxique contextus; faciliorem itaque labem,
la-

PARTIUM GENITALIUM. 63

latiusque serpentem concipit, quam reliquas partes, fortasse quia firmioris texturæ.

§. 36. Abunde etiam constat, in feminis hunc morbum non ita insævire, ut in viris videmus. Illas siquidem diu vivere interdum finit; hos contra, nisi curetur, ad exitum usque perducit.

§. 37. Dissectis vero hac labe affectis mulieribus, corpus glandulosum, sive locum ubi lacunæ circum, & in meatus urinarii exitu collocauntur, plerumque male affici.

§. 38. Hinc petenda ratio, quare feminae foetum in utero insontem ferre possint, & tali labe minime inquinatum.

§. 39. Superest Gonorrhææ curatio, quæ ut rite absolvatur, utraque morbi species §. 17. 18. seorsim prius expendenda.

§. 40. In benigna quidem Gonorrhæa partes nimis relaxatæ & flaccidæ accommodatis tam internis, quam externis auxiliis roborantibus sunt confortandæ.

§. 41. In principio igitur pillulæ, vel boli ex rhabarbaro torrefacto, & cascarilla cum paulillo terebinthinæ, iique mane per tres, vel quatuor dies repetendi, optime quadrant, sero emulsionem parando, qualem ad hunc numerum in 2. *summario* ponimus.

§. 42. Verum in magna pravorum succorum dyscrasia, vel colluvie convenientibus prius laxantibus impuri seri copia evacuetur, & ex parte affecta derivetur.

§. 43. Utilissimum hinc, vel aliud huic præse-

ferendum infusum ad unc. iv, vel v. (vid. hunc num. in *Summ.*) quod per plures vices alternis diebus adsumatur.

§. 44. Interim regioni pubis per noctem facculum imponendum ex fol. myrti, rosar. rubr., balauft., cortic. granat., nucystt. in vino rubro decoctis.

§. 45. Balnea ex speciebus nervinis, & roborantibus composita efficaciorum virtutem praebent; corpus namque universum roborant, & perspiratione interdum ad sudorem aucta, optima humorum a partibus affectis fit derivatio.

§. 46. Si haec non profuerint, ad contraria te convertas. Balneorum frigidorum usum ideo commendo. Nec scio, hoc repudiato, in quo salutis spes posita esse possit.

§. 47. Adaequatum tamen diaeteticum regimen in hoc morbo instituat.

§. 48. Primo veneris exercitium vitetur, & fortior corporis motus. Abstinentum a cibis leguminosis, salitis, infantibus. Exulet vini potus, cuius loco decoctum conflatum ex radic. scorzonerae, fantal. rubr., lign. sassifr., & passul. minor., aegro propinandum erit. Sed omiſſis decoctionibus, aquae ferratae *Lucullanae* potius acquiescerem.

§. 49. Ceterum in curatione perfecte adimplenda, aegrotantis semper habitum, & naturam inspicere convenit.

Schol. In phlegmatica e. g. & segniori constitutione, roborantibus semper sufficiens cor-

po-

PARTIUM GENITALIUM. 65

poris expurgatio praemittenda. Nisi enim commode morbi pabulum subtrahatur, parum, vel nihil levaminis patiens inde percepturus.

§. 50. Recensita iam benignae Gonorrhæae curatione, altera sequitur malignae, & virulentae naturae.

§. 51. Haec, si rite tractetur, non adeo difficilis, ut vulgus medicorum putat.

§. 52. Saepissime autem accidit, ut imperius curatio committatur. Nullus enim empiricus, nemo ex tonsoribus, vel pharmacopolis invenitur, qui praecipuum suum pro Gonorrhæa secretum non crepet.

§. 53. Hinc fit, ut malum adstringentibus alii intempestive sistant; alii longo aperientium usu intus susceptum virus expurgare, ut inquiunt, inconsulto incumbant, in oppositum humani generis solatium.

§. 54. Nihil inde mirum, si arduum adeo, & laboriosum, hunc affectum sanare, experiamur. Non enim unus morbus, sed morborum agmen ex perversa methodo tractandum nobis occurrit.

§. 55. Genuina autem, & tuta curandi ratio in eo versari debet, ut ea, qua fieri potest, celeritate, externis, & internis remediis susceptum iam venenum aggrediamur.

§. 56. Primo enim ptisanam, vel aq. solitivam P. Aemil. singulis diebus exhibere praestantissimum est.

§. 57. Neque minorem, praesertim in urethra ulcerata, pollicentur fructum, si eodem

E

tem-

tempore iniectiones usurpentur, quales ad hunc numer. in *Summ.* Quidquid velit Pitacarnius, iniectiones plurimum damnans, quia carunculis ortum facile praebent.

§. 58. At noxiae revera non sunt iniectiones. Opus enim peritam manum exoptulat, ex qua callositates, & carunculae minime sunt pertimescendae.

§. 59. Potiori iure ab aqua dicta *d' Arquebusade*, vel calcis vivae, quam Hoffmannus pro syringationibus suadet, abstineamus. Tantum enim abest, ut boni tantillum afferat, ut potius intolerabilem excitet ardorem, & urinae suppressionem.

Schol. Vinum siquidem, vel vini spiritum dum ore assumunt, tam adeo infersum sentiunt, qui Gonorrhaeam patiuntur. Quid ergo expectandum ab immediato horum spirituosorum contactu?

§. 60. Adstringentia quodque adversus Gonorrhaeam usurpari solent. Leviora nihil praestant; validiora deteriorem morbum efficiunt.

§. 61. Sufficiat therebinthum. Abstergit enim resinofus hic succus, viribusque suis immutatis balsamum iucundum praebet affectis locis.

§. 62. Radix pareirae bravae plurimum quoque valet ad ulcus in gonorrhaea abstergendum, & sanandum; praesertim si urinae suppressio eam comitetur. Calidum hinc huius exotici decoctum, sed parva dosi, cum therebinthina, feliciter exhibere soleo.

§. 63.

PARTIUM GENITALIUM. 67

§. 63. Venenum tamen gallicum expugnandi proprium, & unicum habent mercurialia.

§. 64. At in Gonorrhæa non semper fructum præbere, experientia satis docet. Constat enim in iis, qui & Gonorrhæa, & ulceribus simul laborabant, mercuriali unguento ulcera fuisse sanata, sed gonorrhæam remansisse.

§. 65. Hoc autem evenire censet Boerhaavius, quia mercurius sola vi vitæ actus hoc malum sanat; ideo haud valet expellere venereum tabum, quando hic figitur in locis, ad quæ actio cordis, & arteriarum vix pertingit; ideo nunquam sanat Gonorrhæas in sola penis cellulosa parte hærentes, per quam vix ullus circummeantium humorum impetus est.

§. 66. Gravissimum tamen pytalismi remedium suscipit Gonorrhæa, quando hæc in solidiari prostaticarum glanduloso corpore nidulatur.

§. 67. Verum enim vero de peculiari, sive specifica mercurii dulcis medicata virtute aliter sentiunt Medicinæ cultores.

§. 68. In praxi nullum est compositum celebratissimum, quod non ingrediatur mercurius dulcis sive in pillulis, sive iniectionibus, ad delendam gonorrhæam.

§. 69. Hæc qui promittunt, vel fallere, vel falli certissimum est. Mercurius namque tuto nunquam delebit veneream luem, nisi hæc vel alvi copioso fluxu per intestinales glandulas, vel sudore, vel salivatione potissimum ex-

pellatur . Nullum autem ex his salutarem motum videre contingit in mercurio dulci ad aliquot grana exhibitō .

§. 70. Potius ergo acrimoniae ulcerosae causticae veneni gallici temperandae, ut & viscositati solvendae mercurius dulcis fidem relinquit .

§. 71. Constat autem nihil magis obfarcere felicitati citae curationis, quam membri virilis inflatio, dum distentae cellulae ab arterioso fervente sanguine, laesam fabricam laedunt magis, contagium excitant, acuunt, movent, miscentque sanguini .

§. 72. Hinc violenta exercitia, quae curru praeteritum, & equo fiunt, vitanda sunt; quidquid prurientem imaginationem titillat, ut cum muliebri sexu conversatio, ciborum condimenta, bulbi, carnes, ova, pisces, vina &c. cane, & angue peius fugienda sunt . Coena nulla sit, praeter panem biscoctum, & passulas . Potus sit lactis serum, vel decoct. cortic. guaiac, falsaparill. cum glycyrriza .

§. 73. Novi promissa circulatorum, se, intra quatuor dierum spatium, illustres viros curaturos in lautis natantes conviviis, equitantes, & voluptatum omne genus exercentes . Sed undenam panaceam talem invenient? Colophoniam praesto est, pulveres constringentes, balsamum, opobalsamum .

§. 74. Sed mihi, & haec conanti haud licuit esse tam beato . Quin & saepe dolui, dum sic sanatam vidi, iterum recruduisse, per reliquum
vi-

vitae tempus excurrentem, molestissimam, pertinacissimam gonorrhaeam.

§. 75. Ars interim nobis inania iactare caventibus, alia tutiora pollicetur auxilia, quae ex balneo, & emollientibus parantur.

§. 76. Si enim convulsio penis gonorrhaeam sequatur, pars affecta in lacte tepido, & aqua fol. malv. saepius immittatur; vel lintea calido lacte imbuta peni circumponantur. Foven- tur enim, emolliuntur, laxantur partes, in- tusque haerens contagium extorsum quoque al- liciunt.

§. 77. Postremo si gallici veneni vis fluidorum, & solidorum partes inquinaverit, & corpus maculis, & pustulis hinc indo erum- pentibus defaedet §. 28., duo supersunt adhuc validiora praesidia, quibus tota inqui- natorum humorum colluvies ex intimis soli- darum & fluidarum partium latibulis eiici, & exturbari poterit, per copiosum scilicet, de- bito tempore, institutum salivae profluvium, & per largiorem pauloque diutius protractum sudorem.

§. 78. Quoad priorem curandi methodum attinet, quae mediante salivatione perficitur, potest haberi vel unctione mercuriali, vel usu mercurii dulcis interno per plures dies. Sed multae hic cautiones requiruntur, tironibus meis iam perspectae.

Schol. Adhiberi quoque his temporibus de- cet sublimati corrosivi internus usus, a quo abstinendum, si methodus ignoretur. Haec ta-

men ex Richardo Wisman, Van-Swieten, Bona, Haen &c. addisci facile potest.

§. 79. Altera luis curatio mediante sudore absolvi potest.

§. 80. Verum non omnis generis remedia sudorem pellentia, huic scopo apta sunt, sed ea requiruntur, quae cutis meatus excretorios aperiant, & omnes corporis humores adeo solvant, ut specie sudoris sponte de corpore eliminentur.

§. 81. Sirupi hinc sudoriferi conficiendi formulam dedi (ad hunc num. in 2. *summ.*) qui mane & vespere per dies novem adsumi poterit, ad sudorem exprimendum.

§. 82. Hoc enim sirupo in subtilitatem conversi humores, universi de corpore expelli possunt per sudorem, & urinae quoque vias. Sequentes tamen canones memoriae infigendi sunt.

§. 83. Primo die purgatio instituenda, antequam sirupus administretur, ex aqua angelica solut., vel P.Aemil., vel pillul. mercurialibus.

§. 84. Secundo die, post assumptum sirup. ad unc. iii, quatuor vel 5. horis elapsis, mane & vespere (ut vitae & viribus consulamus) cibus solum exhibendus ex pane, & carne asina vitulina, vel pulli.

§. 85. Dum sirupus exhibetur, tempestas sit calida, & maneat aeger in conclav. bene claus., vel lecto se se contineat.

§. 86. Operę iam completo, elapsis scilicet die-

diebus IX. ab assumptione sirupi, aer paulatim excipiendus, quantitas cibi sensim augenda, & potus ex falsaparill. decocto continuandus usque ad dies 40.

§. 87. Tum seducta iterum alvo per aq. solutivas §. 83. ab oleosis, pinguibus, falsis &c. cavendum est, vino potissimum, & venere.

Schol. Hac methodo, & cautelis Teate hominem fere conclamatum curavimus, qui ob vagam libidinem primum molesta gonorrhoea laboravit, & hac cohibita acerba luis venereae symptomata passus est. Corrupti enim, factidique ichoris sanguine tincti per os excretio erat, faucium interiora, & glandulae praesertim amygdalae faedis obsidebantur ulcusculis. In sincipite gummosus tumor aderat; macies corporis, & ad motum impotentia. De tussi quoque, & nocturnis artuum, & capitis doloribus fortioribus conquerebatur. Chirurgus consultebatur, qui mercurialem unctionem commendabat. Sed opem meam requirens, anceps tum de mercurio propinando, sirupum falsaparillae suadebam; cui obsequens aeger, ptisanam purgantem primo assumpsit. Tertio vero die sudore iam largissime secuto, variae hinc inde pustulae ardentes, & dolentes per cutim erumpebant. Urina copiosior; & per alvum quoque mucosae deiectiones quotidie eiiciebantur. Verum faedissima illa faucium ulcuscula in dies ob sudorem, aliasque excretiones invalescebat; gummosus tumor maior, sed mollior, qui ferro tandem apertus est, copiosa materia erum-

penite . Interim vigesimo primo die iam exacto , ulcera , tussis , cum doloristicis artuum , capitisque lancinationibus feliciter expirarunt . Uno verbo dicam ; eo res tandem devenit , ut iterum functionibus vitæ fungi valeret , perfecte sanus , hilarisque vivens non sine urbis admiratione .

§. 88. An credas inesse cortici Guaiaco nobiliorem vim , qua veneream laborem oppugnare queas ? Illius enim usum ab Indis in Europam invectum , diuque consepultum , ad praxim inde revocasse primum scio Hermannum Boerhaavium .

§. 89. Circumspecte tamen videndum non quid possit in gallico contagio , sed quid debeat huic , vel illi subiecto commodius applicari . Hoc totius artis caput est . Haec laudatissima calcanda via ; per hanc profequi , Medicinae filiis commissum opus spectat .

§. 90. In usum quoque venit guaiaci gummi in gonorrhæa virulenta , vel ex se solo , vel aliis appropriatis admixtum a gran. vij. ad 20. in forma pillul. , vel alio conven. liquore exceptum , vel vinò albo infusum .

§. 90. Verum mihi molestus nemo fit , pro venereo morbo praecavendo remedium quaerens . Ecquod enim hactenus innotuit arcanum , ut lues , si qua timeatur , fore arceri possit ?

§. 91. Id tamen iactitant agyrtae , qui proximum ludere potius , quam morbum praecavere , in deliciis habent .

§. 92. Parcat igitur ignarum vulgus ; parcant

cant & Medici tantis remediorum formulis .
Veneris palaeſtram qui cavet , venereum mor-
bum praecavere tantum valet .

§. 93. Unum porro eximendum hic ſupe-
reſt . Nonnullos enim extitiſſe fertur , qui in-
ſectis licet cum mulierculis rem tranſegerint ,
labem evaſiſſe tamen compertum eſt .

§. 94 Cuius rationem , niſi ob ſtrictiorem,
minusque penetrabilem glandis compagem eve-
niret , intelligit nemo . Sed in his ulterius im-
morari iam taedet .

STERILITAS .

§. 95. Quando mulier , aut vir ad eam ae-
tatem , qua ad concipiendum habilis eſſe de-
bet , & non concipit (conſuetudine utens)
hic , vel altera laborare dicitur ſterilitate , quae
quantum priſcis fuerit odioſa , ſacrae literae
declarant .

§. 96. Haec autem concipiendi impoten-
tia ex pluribus , & diverſis cauſis excitari po-
teſt .

§. 97. Hippocrates (a) has recenſet : *Si os
uteri diſtortum , & omnino adverſum ſit a
pudendo . Si uterus nimium pateat , quam con-
veniat . Si os uteri ex pudendo exciderit .*
Alias quoque ſterilitatis cauſas tradit , quae ta-
men

(a) *Lib. de Sterilit.*

men doctrinam & gravitatem Hippocratis minime redolent.

§. 98. Aristoteles ex parte marium penem longum accusat (a). Galenus addit frequentiores concubitus (b). Sed utriusque sententia probabiliores faecunditatis, quam sterilitatis causas praebere videtur.

§. 99. Sunt qui Saturnum, vel infaustos Lunae aspectus culpant. Horum autem observatorum sectam astra deceperunt.

§. 100. Alii ex maleficio sterilitatem colligunt, quae non raro potius ex occulto inter conjuges odio, timore, vel morbo esset deducenda.

§. 201. Quae verae quae frequentiores sint sterilitatis causae, paucis modo indicabo.

§. 102. Ad conceptum maris, & feminae concubitus requiritur. Constare ergo debet, sterilitatem aut maris, aut feminae, aut utriusque vitio fieri.

§. 103. Cum autem ex parte viri, testes, semen, genitale; in feminis pudendum, uterus, ovarium &c. generationem proxime respiciant; patet facile, quemlibet morbosum affectum tum maris, tum feminae in singulis propositis partibus posse faecunditatem vel imminuere, vel prorsus auferre.

§ 104. Primo enim neque in toto corpore,
ut

(a) *Lib. 1. de generat. animal. 6.*

(b) *Lib. 1. de semin. c. 16.*

ut Hippocrates (a), neque in vasis spermaticis, ut Aristoteles putat (b), sed in testibus generari semen, certissimum est. Testis enim ex meris, & tenuissimis tubulis conficitur invicem convolutis, per quos a sanguine secernitur delibatissimae lymphae nutritiae portio, quae semen dicitur.

§. 105. Hinc sequitur, testes diuturno tumore, ulceribus obsessos, induratos, vulneratos &c. steriles, & infaecundos fieri.

§. 106. Quod semen spectat, observatione constat, tanto saniozem, & faecundiozem fieri seminalem lympham, quando maturior, magisque excocta, & subtilis erit.

§. 107. Quam ob rem si aquosum, vitiosum, sive ad conceptionem minime accommodatum generetur semen, ovulo faecundando impar quoque erit.

§. 108. Causa ipsius genitalis contingit sterilitas, si nempe elatere suo musculi erectores destituantur; vel hoc fiat vitio aetatis, vel pthisi, lue venerea, vel cerebri stupiditate.

§. 109. Ex parte mulierum concipiendi defectum quoque diximus §. 102., 103.

§. 110. Si enim alae, vel pudendi labia inter se cohaereant; vel si labiis patentibus, in medio sinus aliquod innascatur, quod viam, & transitum impediatur; ad vivorum usum, &

con-

(a) *Lib. de genitur.*

(b) *Lib. 4. de gener. animal.*

conceptum impotente reddis mulieres necesse est.

§. 111. Sed inter sterilitatis causas principem locum occupat uterus. Hinc enim tamquam ager est, in quem sparguntur semina. Ergo nisi ad concipiendum sit dispositus, nulla ratione conceptus fieri unquam poterit.

§. 112. Hinc fluor albus, uteri scirrhus, cancer, hydrops, prolapsus &c. consecrariam habent sterilitatem.

§. 113. Neque silentio praetereundum est feminarum ovarium, vesiculas sphaericas humore albugineo plenas, nunc plures, nunc rariores continens, in quibus prima foetus rudimenta delineari, constans fuit usque sententia.

§. 114. Verum si vesiculae, vel ovula ista deficient, vel ad maturitatem nunquam perveniant, vel alio modo infaecunda fiant, conceptum apprime impediunt.

§. 115. Ovarium sequitur tubarum Fallopiantarum clausura. Tradit enim clariss. Antonius Meniotius (a): *Si tot cadavera non secuissem, nunquam credidissem, tubas Fallopianas, sive oviductus tam frequenter esse clausos.*

§. 116. Pro curationis opere perexiguus est medicinae locus. Diligenter autem inquirendus, an viri culpa, an mulieris generatio impe-

pe-

(a) *In dissert. patholog. de Sterilit.*

pediatur. Frustra enim femina remedium usu torqueretur, si ad hominem sterilitas referatur.

§. 117. Genitura virilis est soboles succi nutritii optimi §. 104, ea propter qui benigno, temperate spirituofo alimento fruuntur, quique succi nutritii, & sanguinis copiam ingenerant, tardiusque congregiuntur, ii ad faciendam sobolem, atque ad coitum sunt aptiores.

§. 118. Musculis genitalium resolutis, quae partes roborant, quae conceptionem adiuvant, quae veneris stimulos augent, multa & varia excogitare Medici solent. Sed ex his, si instantiam subtrahas, pro resolutis fibris quid boni superest? Aegri viderint.

§. 119. Solo ammi femine (quod tamen ab Alexandria venit) mulierum sterilitatem curat Matthiolus. *In pulverem enim contritus, ad drachmae pondus, in vino generoso, alternis diebus, tribus horis ante cibum, futuram certo pollicetur prolem. Oh praeclarum! Semini quippe mirifica vis inest, exotico praesertim, ubi indigena sit nascendum. Sed res silentio transigenda.*

§. 120. Si a pudendi cuspura, profluvio albo, uteri scirrhus, prolapsus &c. oriatur sterilitas, causarum remotioni si id fieri possit, incumbendum est. Sed quae ab arte tam saepe sperari licet! Medicus est naturae minister; si natura fecunditatem resuat, quidquid ille me-

78. SERIES II. MORBORUM.

meditetur, & faciat, naturae non imperat.

§. 122. Fraen⁹ itaque coercenda, praefertim sequioris sexus cupiditas, dum nimis sollicitate pro curanda sterilitate, remedia quaerit. Secundam enim, & firmam valetudinem toties turbant, immo feracem saepe, loco filiorum, morborum progeniem pretio emunt incautae mulieres. Unde sapiens effatum: *Non accipimus brevem vitam, sed facimus.*

S E R I E S . I I .

DE MORBIS , QUI PARTES GENITA-
LES MULIERUM SPECTANT.

CLITORIDIS EXCRESCENTIA .

§. 123. Superius parte media , inter alas pudendi prominet exiguum teres corpus , quod *Tentigo* , *Clitoris* , *virga muliebris* nominatur . Virgae enim virili respondet substantia , tentigine , & resolutione .

§. 124. Nonnullis immo feminis in maiorem longitudinem , ad formam virilis penis excrevisse , observatum est .

§. 125. In belluis quoque haec ludibria evenire , curiosi observatores tradunt .

§. 126. Pro hermaphroditis habentur ; feminas revera esse constat ; clitoris tamen iis in maiorem longitudinem solum excrevit .

§. 127. Hic etiam spectat historicorum error , qui feminas in viros mutatas testantur , in vulgi opinione stultissime abrepti .

§. 128. Ita Pontanus in piscatoris uxore . Plinius in sponsa illa Africana . Amatus Lusitanus , alique plures has nugas confirmant .

§. 129.

§. 129. Minus vero Atheniensium , & Romanorum error ferendus est, qui Hermaphroditos in mare proiiciebant , ut refert Alex. ab Alex.

§. 130. Quid peragendum , quid fugiendum sit in hoc morbo , restat modo , ut expediamus.

§. 131. Primo autem corrosivis mercandum non est in clitoridis excrefcentia . Hanc enim auferre studens Platerus , eam filo in materia erodente imbuto circumdedit ; tanta autem suborta est inflammatio , ut ab incepto se declinasse scripserit .

§. 132. Resecandam alii ferro suadent . Verum huiusce partis vulnus non adeo facile cicatricem suscipit . Tutius idcirco videtur partis ipsius augmentum minere , vel prohibere , quod discutientibus , ficcantibus , leviterque adstringentibus obtinetur .

§. 133. Si haec non sufficiant , caustica mitiora ex alumine tum adhibenda .

§. 134. Verum si utraque via , quod superfluum est , tolli nequit , desperatorum luttus patet ; alia atque alia periclitemur .

§. 135. Clitoris filo serico , vel capillo equino circa radicem prudenter ligetur , & quotidie constringatur , donec tandem emortua decidat pars . Hoc facto vulnus vino , in quo folia lauri , myrti , rosar. , balauft. , & familia incocta fuerint , saepe abluatur .

§. 136.

§. 136. Interdum tamen nullum mulieribus incommodum faceffit morbus ; fatius tunc foret , ut ab omni molimine Medicus se abstineret.

VAGINAE PROLAPSUS.

§. 137. Musculis ani resolutis, extra prominet recti intestini pars extrema, qui morbus ani procidentia vocatur. Hoc autem ad uterum applicato, eundem morbum frequenter gigni putat Medicorum agmen.

§. 138. Aetius quidem uterum ad ovi maiusculi magnitudinem extra corpus procidere posse tradit.

§. 139. Riverius illum ita relaxari posse scribit, ut ad femora usque devolvi possit.

§. 140. Platerus uteri prolapsu laborantem feminam novit, quae tamen concipere, & utero gestasse impudenter scribit.

§. 141. Paulus Aegineta vivam pronunciat mulierem, cui uterus abscissus. Sed haec fabula, & fabulosa sunt.

§. 142. In quibus illud magis mirandum, isthaec tam serio ab illis tractari, ut veras historias nobis tradere videantur.

§. 143. Nec minorem excitat risum Aristoteles, qui uterinae procidentiae causam venereum appetitum dicit, eamque curari minime posse, nisi gravidatione.

§. 144. Alii ad ruptionem ligamentorum uteri confugiunt, quos inter salutare liceat

F

An-

Andream Laurentium, Bartholinum, Carpum, Paraeum, Hildanum.

§. 145. Verum enim vero, si tantum laboris sumerent venerabiles hi medicinae Patres in uteri structura, eiusque ligamentis validis perspiciendis, quorum ope vesicae urinariae, intestino recto, ossibus pubis, &c. uterus ipse adnectitur, minus facile separationem hic ullam dari dixissent, nisi quae cultri acie peragitur; vel quae ab obstetricibus violenter fit, dum secundinas arctius utero adnatas extrahere nituntur.

§. 146. Ergo per laxitatem colli, quae extra pudendum prominet, morbum plerumque fieri cum Theodoro Kerckingio crederem. Tunicam enim vaginae rugosam extrorsum labi, vel extirpari facilius est, quam uterum ipsum.

§. 147. Quare ex observationibus Thom. Bartholini ostendit pluries Petr. Marchettus non esse uteri procidentiam, sed excrescentiam aliquam in vagina uteri, adeoque abscindendam.

§. 148. Quis autem Isbrandi Diemberbroeck testimonium non veneretur? Hic enim in concubina Satrapae Leerdammensis uterum vidit ad duorum digitorum latitudinem e sinu propendere, quem manibus suis tractasse scribit, & convenienti instrumento versus interiora ita reposuisse, ut nunquam amplius prociderit. Credat qui velit. Ego enim censor esse nolum tanti viri, qui adeo facile uterinum prolapsum curare a divino auxilio impetravit.

§. 149. Maioris ponderis est Hippocratis doctrina, qui variis in locis uteri prolapsum profert.

§. 150.

PARTIUM GENITALIUM. 83

§. 150. Sed aequo animo bonus Senex ferendus est. Novum enim non est, vel rarum, ut vaginae prolapsus, vel fungosa excrescentia uteri procidentiam, vel inversionem simulet, si praesertim ab imperitis, vel praesbytis obstetricibus, quae pudendum perlustrant, Medicus deceptus alios quoque decipit, libris suis falsa obtrudendo, quibus fama aliquam veritatis speciem adiecit.

§. 151. Zacutus Lusitanus ad hunc affectum persanandum molitus est infessionibus adstringentibus, pessariis, emplastris, confectionibus &c. sed laboriose luctatus nihil profecit. Tandem ad hoc praesidium accessit. Supposuit mulieris cruribus mures filo alligatos, qui per femora vagantes, ingentem aegrotanti timorem tulerunt. Uterus interim in propriam sedem repente remeavit.

§. 152. Aequae mirabilem uteri repositionem tentat Rodericus, si nempe Chirurgus, vel Medicus ferrum candens manu ostendat, quod in uterum immittere velle fingat. Sed his inventis uti liceat Lusitanis, & Rodericis.

§. 153. Vaginae reductio in naturalem locum rectius obtinetur, si mulier in dorsum supina recumbat, cruribus divaricatis, & obstetrix manu prolapsam premat vaginam, sicque invertendo adigat, donec in locum suum reducta sit. Si aegre hoc succedat, cereâ candela oleo inunctâ sensim intrudat.

§. 154. Lecto se contineat patiens, fotibus adstringentibus pudendi regioni adhibitis, &

intra vaginam pessaria, vel globulos cereos detinere sinat.

§. 155. Si tamen menstrua statis periodicis adhuc profluant, ne adstringentibus supprimantur, tum sedulo videndum est.

§. 156. Pars ubi inflammatione laborat, repositio non est tentanda, nisi sedata inflammatione emollientibus topicis, clysteribus, sanguinis missione.

§. 157. Ut autem a prolapsu, qui facile iterum redit, mulier secura fit, laudatur zona, seu fascia, quae ad eum fere modum paratur, quo fasciae ad herniam parari solent. Sic enim munita, sine procidentiae periculo, & ambulare, & domestica munia exercere poterit.

§. 158. Haec, quae in vaginae prolapsu valent, ea quoque momentum habent in uteri procidentia, si forte, quod rarissimum est, uterus labatur, atque ad vulvae situm procedat.

MENSTRUORUM DEFECTUS.

§. 159. Excretio per uterum sanguinis, quae singulis mensibus naturaliter fieri consuevit, si rarius, aut parcius procedat, aut omnino supprimatur, menstruorum defectum adesse dicimus.

§. 160. Menstruorum haec interceptio fieri solet a mucosa lenta sanguinis cacochymia. Languente enim cordis motu, & arteriarum, sanguis a debita soliditate recedens, iners fit,

mi-

PARTIUM GENITALIUM. 85

mucoſa tenacitate immeabilis.

§. 161. Verum contingit quandoque, ſanguinem bonum eſſe, & vitales vires ſatis validas; menſtrua tamen ſupprimi, vel difficillime, vel parva copia excerni, quia vaſorum extrema orificia, quae in uteri, vel vaginae cavum hiant, nimis reſiſtant ſuae dilatationi.

Schol. Hoc virginibus familiare eſſe ſolet circa primam menſtruorum eruptionem; in nonnullis autem emendatur hoc malum, dum ſingulis menſibus dilatata haec vaſcula magis cedere incipiant; in quibuſdam ſatis diu perfeverat.

§. 162. Plerumque tamen in valde plethoricis obſervatur, ſanguinem bonum eſſe, & vaſa pervia; ſed nimia plenitudine ſic diſtendi vaſa, ut in fluida contenta reagere nequeant; hinc ſanguinis lentor, ſimul & cordis vires ſupprimuntur.

§. 163. Sed peculiare hos caſus ſequentibus ſignis aperiemus.

§. 164. Quando enim puellae frigida mucoſa cacoſymia laborant, tum pallent, tument, & totius corporis habitus ad Leucophlegmatiam inclinat; pulſus alteriarum quoque debilis eſt, & vires ſimul moventes debiles ſunt.

§. 165. Si ſanguis bonus ſit. §. 161. 162., vaſorum tamen menſtrualium reſiſtentia efficit menſtruorum paucitatem, vel defectum; habitus corporis bonus eſt, moleſtus tamen circa os ſacrum, & pubem, tormina abdominis, & quandoque etiam convulſiones torquent Virgines,

nes, in primis circa eruptionis tempus.

§. 166. Praesens tandem dignoscitur facile plethora vel ex praegressis causis, quae nimiam sanguinis copiam generant, vel ex rubore, calore, pulsu forti, pleno.

§. 167. Curatio semper infelix, vel difficilis, nisi per ea, quae speciatim causas suas §. 160. 161. 162. emendare possunt.

§. 168. Ubi enim ex mucosa lenta sanguinis cacochymia §. 160. mensium suppressio oritur; quae mobilem reddunt materiam, quaeque vires moventes instaurant, aptissima sunt.

§. 169. Quoniam vero per chalybeata augeatur vasorum actio in fluida contenta, simulque frigidus sanguinis lentor superatur; his igitur praesidiis usque allaborandum, donec color vividus in corpore pallido renascatur, calor aequabilis fiat, & menstrua iterum redeant.

§. 170. Ad haec: quoque frictiones valent, & corporis exercitia. His enim acceleratur sanguinis venosi motus cor versus; hinc cordis motus quoque excitatur; ergo velocior propulsio fiet per omnia vasa.

§. 171. Rursus: in decoctionibus ex dictamo cretica, cinnamomo, & sassafra sanitatis magna pars elucet. Horum quippe vis glutinosum omne & lentum dividit, & resolvit in corpore.

§. 172. Si sanguis bonus sit §. 161. 162., & vires vitales validae existant; tamen vasa liquidum excernendum transmittentia non satis pervia sunt, tunc per vapores, & balnea viae

laxari debent. Foecundum coniugium item prodest, quoniam excusso foetu, & placenta, sanguinis copia fluit ab utero, sicque vasorum extrema disponuntur, ut menstruo sanguini deinceps prodituro facilius cedant.

§. 173. Tandem ubi a sanguinis copia §.162. 166., cordis vires, simulque lunares excretiones supprimuntur, per sanguinis missionem minuitur moles, cordi, arteriisque vires redeunt, & saepe etiam catamenia prodeunt.

§. 174. Sed frustra Medicus sanare tentat sequiorem sexum in mensium defectu per sola medicamenta, nisi ab aegris impetrare queat debitum quoque vitae genus. Hoc vero aliud Leucophlegmaticas, aliud plethoricas spectat.

§. 175. Pituoitosae enim Cacoehymiae convenit cibus sale, & aromate conditus. Vinum pro potu, cui meracius semper praefendum. Ex carnibus conceduntur gallinae, capones, columbae, aves mont., & sylvestr. A piscibus, & iusculis abstinendum, lacticiniis, legumin.&c. Aer vero serenus, tenuis, purus eligatur.

§. 176. Plethoricis victus, qui sanguinem minuat, concedendus, somnus parcius; longiori enim somno plus aggeritur, minus dissipatur; hinc plenitudo nascitur. Cum autem per discretos labores corpus exercetur, humores sensim absumuntur, & vasa sic firmantur, ut ad novam plethoram minime disponantur.

§. 177. Ex his vanitas apparet omnium specificorum, quae ad menses provocandos empyria laudat.

88 SERIES II MORBORUM

§. 178. Nomen autem secreti, vel arcani apud rationales Medicos exosum, & incognitum est. Specificum enim fidum in morbo est morbi iudicium rectum.

§. 179. Simul autem patet, quam noxium, & praeposterum fit institutum illorum, qui debilibus, & leucophlegmaticis puellis repetitas sanguinis missiones, vel plethoricis virginibus chalybeata consulunt. Sic enim suppressio menstruorum semper augetur, aegrarumque vita certo periclitatur.

IMMODERATUS SANGUINIS MENS- STRUI FLUXUS.

§. 180. Priori malo adversus morbus immoderatum menstruorum profluvium est.

§. 181. Hoc autem triplici modo evenire, constat. Vel enim guttatim per uterinas vias frequenter excluditur, vel saepe nimis recurrit, vel stas periodicis copiose admodum erumpit.

§. 182. Utcumque res succedat, periculosa. Thesaurus enim vitae in sanguine est.

§. 183. Quia vero plurima vasa, & capaciora ad uterum; minora, & tenuiora ad vaginam excurrunt; hinc potius ex uteri vasis, quam vaginae, largiorem fluxum prorumpere puto.

§. 184. Num autem ex arteriis, vel solis venis? exquisite determinari non potest.

§. 185. Verum si guttatim accidat fluxus,

ex

PARTIUM GENITALIUM. 89

ex exilioribus venis; si ubertim, & impetu, ex arteriis eunt deducere vellem.

§. 186. Hinc in mensium profluvio sanguinis iactura periculiosior ea est, & saepe lethalis, quae ex arteriosis vasis, vel majoribus venis pleno rivo emanat.

§. 187. Et quidem sanguinis mole plus aequo imminuta, vasa minus distenduntur, cum ex Michelotto sanguis in omni puncto arteriarum nititur iuxta lineas ad tangentes perpendiculares. Hinc cum ratio renixus solidorum in fluida fit proportionalis impellentium liquorum potentiae; inde fit, ut imminuta sanguinis vi ob praegressas excretiones, solidorum renixus quoque minor subsequetur, minorque deinde fluidorum motus.

§. 188. Ex hoc pallor, debilitas, hydrops, convulsio, atrophia, hectica febris, placida mors.

§. 189. Verum, cum de nimio mensium fluxu agatur, iudicium ferri debet collatione habita ad priores periodos, ad victus rationem, praesertim vero ad vires. Si enim citra noxam perdurent menses, critica erit eruptio. Si defidem vitam ducant mulieres, vel largiori victui indulgeant, copiosa etiam eruptio non erit illico sistenda.

§. 190. Interea causae, quae nimium sanguinis fluxum movent, examinandae sunt.

§. 191. Saepius plethora adeo exuperat, ut vasa uteri non modo diducat, sed etiam dirumpat. Hoc iis accidit, quibus menses diu
sup.

90 SERIES II. MORBORUM

suppressi manent, nec non iis, quae abortum patiuntur.

§. 192. Ob partum quoque laboriosum, vel ob foetus magnitudinem, vel ob eius mutatum situm, dolorosa admodum succedit eiusdem exclusio. Hinc debilitantur vasa, tonumque naturalem amittunt.

§. 193. Per saepe vitiosa sanguinis diathesis immoderatum gignit menstruorum profluvium. Si enim sanguis valde tenuior, vel acrior sit per vasa uteri continuo stimulo affecta, & erosa viam tandem sanguis sibi aperit.

§. 194. Igitur ad vasa uteri roboranda, vel ad sanguinem corrigendum curationis scopus debet dirigi.

§. 195. Dum sanguis quantitate peccat, maiori momento ad uterum profluere, in Physiologicis demonstratur. Venae sectio itaque praemittatur, & quidem in brachio. Nam sanguine diminuto, & uberius sursum ducto, vasa uteri minus distenta, in statum tonicum redeunt, sanguinemque coercent.

§. 196. Hippocrates ad menstruorum diminutionem, cucurbitulam quam maximam in mammis proponit. Optimus tamen ille Vir tamquam mirum experimentum, non curationis loco hoc remedii genus tradit, ut scilicet magnum inter mammas, & uterum; consensum probet.

§. 197. In sanguinis vitiosa qualitate §. 193. lac per plures dies commendamus. Sic enim acrimonia corrigitur, roborantur vasa, & si
ma-

PARTIUM GENITALIUM. 91

macies corpus occupet, nutritioni quoque succurritur.

§. 198. Quod si vasorum robur demissum sit §. 192. adstringens corticis Simarroubae virtus perfecta est. Exhibetur in decocto ad drachmas duas in aq. libr. duabus ad tertiam humiditatis consumptionem. Decocti huiusmodi in 4 doses divisi unam 3. quoque hora hauriat aegrotans.

§. 199. Traiectones item ex laudati corticis decoctione per syringam in vaginam immisssae saluberrimum effectum praestant. Hae namque vascula immediate tangunt, eorum vim contractilem augent, liquidum inspissant, & fluxum sanguinis sistunt.

§. 200. Cathartica in sanguinis profluvio perniciofa sunt, ideoque proscribenda. Possunt tamen adhiberi mitiora, praesertim si venter stipticus, & cacochymia adfit. Seducta enim alvo, vitiosus humor eliminatur, & aliqua, qualiscumque sit, ab utero fit derivatio.

§. 201. Hinc Claudius Galenus a recta mendi methodo certe aberrat, qui in menstruorum profluvio per urinas, perque alvum ducebat. Diuretica enim, vel purgantia, quae lotium, vel ventrem movent, menses quoque promovere vim habent.

§. 202. In omni casu quies conducit ad sanguinis impetum infringendum. *Supina dormiat, & immota maneat*, ait Hipp. lib. 7. de morb. mulier. argum. 77.

FLW.

92 SERIES II. MORBORUM

FLUOR ALBUS.

§. 203. In sanguine fano adest color ruber. Rubedinem autem acquirit sanguis satis valida vitae actione, quae si debilis fiat, sanguis minus ruber erit, & pallescens.

§. 204. Fieri autem potest, ut elaterem, & vim se se contrahendi amittant uteri vasa; unde qui per ea praeterfluunt humores, non recte subiguntur; lentescunt hinc, mutantur, & specie tandem laticis serosi unum modo colorem, modo alterum praefertentis, ab utero emanant.

§. 205. Uterus ergo est pars affecta. Vagina enim, & uterus sunt substantiae mollis, & vasorum ramificationes, ceteris paribus, sunt in maiori ratione prae magnitudine partis, in qua disseminantur. Quocirca huic morbo non minus, quam aliis calamitatibus obnoxius fit.

§. 206. Inter causas remotiores numerandus venit demissus primarum viarum tonus, quo mediante pravorum succorum ad sanguinem proventus fit, hinc aliorum organorum quoque laesiones ex recepta doctrina: *Ventris torpor, omnium confusio.*

§. 207. Virgines a fluore albo haud immunes esse, in praxi observamus. Fernelius autem puellam 7. annorum hoc morbo laborantem novit. Idem refert Rodericus a Castro. Nostra non refert super huiusmodi historiis calculum, & crifim adicere.

§. 208. Frequentius autem invadit mulieres
ae-

PARTIUM GENITALIUM. 93

aetatis confilientis, & eas potissimum, quibus usus veneris interdicitur, aut quibus connubium prohibetur.

§. 209. In nonnullis tamen lunares excretiones praecedit, modo comitatur, modo subsequitur, quin menstruorum loco fluor albus quandoque succedit.

§. 210. Hinc per eadem vasorum oscula tam menstruus sanguis, quam mucidae materiae fluxus erumpit, id confirmante Severino Pinaeo lib. 1. problem. 3. de not. Virgin.

§. 211. Plurimum vero spectat affectum hunc ab aliis similibus rite discernere.

§. 212. A menstribus decoloribus distinguimus album fluxum. Hic siquidem sine ordine fertur; illa exacte periodum suam servant. Rursum a gonorrhoea; hujus enim ortus ab impuro contagio est.

§. 213. Neque vitae periculum infert, neque adeo molestum, si recens, si moderatus sit.

§. 214. Verum si diuturnus, si foetidus, si alios graviores morbos sequatur, inter medicorum scandala uterinus hic fluor referendus est.

§. 215. Animum idcirco intendere debet Medicus, ut causam paulo accuratius inquirat, monente Baglivo: *qui bene iudicat, bene curat.*

§. 216. Serio itaque videndum, an ventriculus imbecillitate laboret, vel fordibus excrementitiis oneretur. Nisi enim primarum viarum

rum tonus restituatur, frustranea erunt, quae ad sanguinem depurandum, vel delendum morbum commendantur.

§. 217. Inter peritiores artis nostrae antistites, unicum allegare sufficiat Riverium. Fateretur hic, se frustra tentatis aliis remediis, in ptisana laxante certum, ac fidum medicamen invenisse, eaque sola per mensem usurpata, mulierem diuturno fluore albo laborantem curasse.

§. 218. Expurgatis primis, secundisque viis ubi totum humorem massam puriorem, vel fluidiorem reddere convenit, lactis usus eminet, eumque pluribus in locis commendat fulgentissimum illud Graeciae lumen Hippocrates. *Optimum enim hoc est, inquit, nam & purgatur, & nutritur, & fluxus retunditur ab hujusmodi lacte.* de morb. mulier. arg. 14.

§. 219. Verum Galenus in uteri profluvio diureticis utebatur. Sibi enim persuasum erat ea, quae per uterum fluebant, vel per urinam vel per alvum derivanda esse. Hinc Boethi nobilissimam uxorem decocto asari, & apii in aqua communi, intra 13. dierum spatium curatam fuisse, nullo prorsus vestigio morbi relicto, quin transacto integro mense, colorem & pristinum naturalem habitum recuperasse scribit lib. de praecogn. ad Posthum. c. 18.

§. 220. Interim Romana haec mulier tumorem in utero gerebat, & morbus fieri in dies deterior videbatur. Improvisa tamen copiosae aquae ex partibus excretio, ut ipse refert, ventris

tris statim tumorem delevit.

§. 221. Ad hydropem ergo uteri magis, quam ad album eius profluvium referendus morbus erat. Galenus tamen laudandus, qui aquam in utero iam detectam, per uterum diureticis tum derivabat, ideoque quatrings aureis dignissimus erat.

§. 222. Externe ad noxam uteri corrigendam, decoctum myrti, nec non folior. hederæ & lauri Coorum Aesculapius commendabat. *Myrti, & lauri folia, & hederæ in aqua coquito, & cum hac tepida colluito*: De morb. mulier. arg. 73. Porro omne salubritatis punctum attingunt simplicia hæc; uteri enim fordes leviter abstergunt, humores lentos dividunt, tonumque partibus reddunt, ex Botanicorum effato.

§. 223. Nihil tamen præstantius forte excogitari potest, quam pillularum Becheri usus quarum formulam ad hunc num. in 2. *summar.* damus.

Schol. Recens enim hic Neapoli fuit casus mulieris melancholici temperamenti, quæ per dimidium fere annum copioso mucii albi fluxu corripiebatur; menstrua defecerant, languebat appetitus, horror febrilis circa vesperam invadebat, & lassitudo artus omnes occupabat. Aliis frustra adhibitis ad expugnandum malum pillulas demum, duas singulo mane, ad Becheri mentem præscripsimus. Jam sanitatem, & menstruorum fluxum recuperasse scimus. An autem diætæ beneficio, an vi remedii id con-

contigerit, adhuc usque ignoramus.

§. 224. De fonticulis dubitatur sub genibus, vel tibiae admovendis. Damnant nonnulli. Cum enim humores attrahant ad inferiora, fluorem istum augere possunt. Alii commendant quòd inutilis materiae portio educatur per emissaria. Sed utrimque vulgares conjecturae. Mihi tutius videretur, si ab illis omnino declinemus.

§. 225. Adstringentibus improvide tractatus morbus, perniciosior fit. Videndum hinc, ne tantum proficiamus ex una ad sistendum fluxum, quantum noceamus ex altera parte ad deiciendas aegrotas.

§. 226. Nihil aequè fluorem hunc deteriorem reddit, quam remediorum crebra mutatio. Haec enim ignorantiam Medici arguit, perniciemque aegris inducit. *Pauca sunt, quae medicum nobilitant*, si Hippocratem audiamus.

§. 227. Paucò etiam victu, tenui, & eupepto in fluore albo opus est. Risum enim excitare nobis solent nonnullae, quae fervidas in Templis preces effundunt ad sanitatem impetrandam; domum tamen reversae lautas abdomini epulas vovent.

§. 228. Acida, cruda, farinacea, pinguis, leguminosa &c. omnimode fugienda. At curae longitudo aegrotantibus fastidium parit, & cum imminens periculum eas non terreat, raro obsequentes feminae diaetae leges substinent. Altiores interim in corpore radices figit morbus, summumque medentibus laborem parit.

§. 229.

PARTIUM GENITALIUM. 97

§. 229. Ad haec respiciens, saepe cum aegris meis sic conqueri soleo. *Qui vivunt pro ut volunt, curari debent pro ut possunt.*

UTERI HYDROPS.

§. 230. Uterinum hydropem alii difficilem, vel nullo modo dari posse contendunt alii. Cum enim os uteri, tempore graviditatis excepto, satis pateat, necesse est, aquam sui copia, vel mala qualitate illum stimulare; quo fit, ut facilem, & assiduum exitum sibi quaerat.

§. 231. Verum si disputatione transigenda res sit, ecquod medicum dogma comminisci licet, quod non ex praeconceptis opinionibus redargui, ac refelli possit? Ego vero optima ratione dictum censeo, quod diuturna, & sedula observatio approbat, & confirmat.

§. 232. Exemplum enim habetur apud Fernelium mulieris, quae stans temporibus aquae colluviem ex utero profundebat.

§. 233. Schenchius aliam memorat, quae a partu foetus vivi ventris tumorem retinuit, qui lapsu temporis increfcens aegrotanti vitam sustulit. Cadavere autem inciso, ingentem aquae copiam in utero invenit.

§. 234. Hippocrates uteri hydropem, & signa satis concinne describens, ait. *Si aqua intercus in uteris nascitur, menses pauciores, & pravi sunt, & ante tempus deficiunt, & imus venter intumescit, & mammae solidae molles sunt, & lac malum, & putat se in*

G

ven-

ventre habere, & ex iis cognosces, quod a qua inter cutem est.

§. 235. Recentiores vero eadem signa colligunt, quae modo ad Hippocrate tradita sunt. Sed haec fallunt etiam peritissimos, ac ipsos Medicinae principes. Ex iis enim quid praeter naturam in utero, quam hydropem, vix conicere licet.

§. 236. In praxi tamen notatur, affectum hunc plerumque flaccidam habere, & mollem abdominis partem.

Schol. Memoratu enim iterum digna est historia, §. 219. quam Galenus de uxore Boethi prodidit. Tumorem haec utero gerebat, qualis qualis utero gerentibus apparet. Verum vix balneum ingressa, vehementissimis doloribus correpta est; aqueum deinde humorem adeo copiosum excrevit, ut animo deficeret. Haec noctu secum animo revolvens Galenus, in mentem venit, se in muliere illa insignem prius circa hypochondria mollitiem deprehendisse.

§. 237. Sed ad morbi causas pericrutandas festinemus.

§. 238. Quoniam per uteri vasa, ejusque partium adnexarum spermatica vasa, quae admodum implicita, & contorta sunt, difficilior & valde tardus est sanguinis regressus, copiosae hinc feri collectiones fiunt, & tumores aquosi. Nunquam enim promptius secedit a sanguine fluidior, & serosa pars, quam ubi lentior est circulationis motus. Maiores quippe venae deplentur, & minores lymphaticae, quae ex ma-

iōribus venis lympham arteriis exhalantibus expulſam reſorbere debebant, cum depleri non poſſint in maiores venas nimis plenas, hinc incipit turgere tunica cellulofa aquoſis humoribus. Haec vero ſi a longiori decubitu, & affluxu lymphae ſenſim diſtendatur, magnas in veſicas tandem explicatur.

§. 239. Harum hydatidum, quae in utero, immo in ovario, & tubis Fallopii inventae ſunt, perhibent Salmuthus, Pechlinus, & Sydenhamus, quorum obſervationes afferre ſuper-
vacaneum eſt, & ſatis moleſtum.

Schol. Ne pigeat tamen ſequentem hiftoriam attexere. Conſilium meum extincti nuper iu-
cundiſſimi amici rogabat uxor, annum ſupra
quingageſimum agens. Ab adoleſcentia haec
inordinatam ſemper habuit uteri expurgationem.
Succeſſu vero temporis ſanguis plane nullus,
indeque ipſius loco mucidae lymphae quotidiana
excretio erat. Duobus tamen ab hinc an-
nis etiam veſiculas aqua ſubflava repletas per
uterum continuo excernit, ut aptius de ſeip-
ſa, quam de calculis ſuis ioco efferre poterat
Erasmus. *Feminae ob aetatem ſterileſcunt, me
autem ſenectus ſaecundioſiorem effecit, nam in
die crebrius parturio.*

§. 240. Ex his igitur reſelli ſine pertinacia
ſinant ii, qui hydropem uteri velut figmen-
tum obiiciebant §. 230. Non enim in uteri
cavo, ſed in uteri minoribus vaſculis colligi-
tur lymphæ, quae tunc exitum ſibi parat,
cum diſtentae veſiculae tandem diſrumpantur.

§. 241. Nil interim ad progignendum hoc malum conspirat, quam mensium suppressio, & lochiorum, vel praepostera imperitorum curatio; dum immodicas sanguinis, aliorumque humorum excretiones adstringentibus subito, ac opiatis sistunt.

§. 242. Cachexiam, sive malum habitum, proximum esse gradum ad hydropem non solum uteri, sed aliarum partium, agnovit Aretaeus, ipsaque experientia optima rerum magistra in dies confirmat.

§. 243. Solvitur interdum citra artem, solius naturae molimine hydrops uteri, cum sibi viam, & exitum per vesicularum ruptionem pandat.

§. 244. Sed ex Cachexia, vel utero male affecto dependens, vel aliorum viscerum labe, totius corporis ruina tum impendet. Viscus enim quo nobilior, eo gravius metuendum malum.

§. 245. Quoad rectam, & tutam medendi methodum pertinet, haec unice causis morborum avertendis debet esse subnixata.

§. 246. Jam vero uterinum hydropem causare apta est menstruorum, vel lochiorum silens critica eruptio §. 241.

§. 247. Quare curationis scopo sanguini in utero congesto aequabilis, ac liber per eius vasa progressus coadiuvetur.

§. 248. Cum autem suppressio morbosa fit, vel quia materies excernenda non satis mobilis, & fluida est, ut exire possit §. 160.; vel
quia

quia vasa transmittentia liquidum excernendum non satis pervia sunt §.161.; vel quia vis movens materiam per vasa nimis iners est §.162.; triplex inde indicatio curatoria intelligitur, quae vel materiam excernendam spectat; vel vasa, per quae excretio haec fieri debet; vel denique vires, quae humores per vasa movent.

§. 249. Cachexiae medelam praebent, quae minimos viscerum infarctos tubulos referant; quae vitiosi feri, primarumque viarum respiciunt curationem.

§. 250. At neque balnea, praesertim ex aquis thermalibus, neque diuretica medicamenta, quae ex apii, & asari decocto parantur, praetermittenda sunt. Cacochymiam enim pituitosam, vel serosam dividunt, dissipant, sudores eliciendo, vel urinas subducendo.

§. 251. Haec, quae haecenus protulimus ad explendam curationem satis apta, ac tutiora videntur. Sed ubi haec non proficiunt obscuro ceteroquin morbo, satius tunc erit mentem a temerariis, & coecis tentaminibus avocare. *Utilitate enim hominum quid potest esse homini praestantius?*

S E R I E S III.

DE MORBIS, QUI PRAECIPUE GENITALIUM VIRORUM ORGANATA INVADUNT.

TESTIUM TUMOR.

§. 252. Testium substantia cum tota vasculosa fit §. 9. 104. hinc si sanguis, vel lymphæ in vasculis sanguineis, vel lymphaticis motu suo impediatur, tumor fit.

§. 253. Signa sunt, ut in aliis tumoribus, calor, rubedo, dolor &c.

§. 254. Causæ cum his, quæ inflammationem progignere valent, communes recensentur: quidquid scilicet cruorem cogit, ut coeat, quidquid premendo, contundendo, crispando vasorum fines ita arctat, ut diameter illorum minor fiat sphaerae sanguinis diametro.

§. 255. Testes in lue venerea affici diximus §. 21. 27. Quin immo casum refert Paulinus fabri ferrarii, qui cum impurum concubitum cum menstruante puella habuisset, altero die maximo dextri testiculi tumore correptus fuit, cum saevissima inflammatione, febris, & femoris simul tumore.

§. 256. A quacumque autem causa fiat testium tumor, serio cavendum, ne in abscessum, vel scirrhum, aliosque morbos deteriores transeat.

§. 257. Hinc si a sanguinis quantitate oriatur

tur tumor, victus fit tenuis, sanguis cito mit- tendus, praesertim si dolor magnus, & febris fit.

§. 258. Si aquosa fit hernia, diuretica con- veniunt. Si alterius speciei fit tumor, opus Chirurgis committendum. At si a morbo ve- nereo fiat, antiveneris curatur.

§. 259. In testium inflammatione oleosa, unguentacea vitentur. Cataplasma enim ex mal- va, farina fabarum, & oxymelle simplici con- fectum, partique applicatum, omnem paginam implet.

LIPODERMUS.

§. 260. Alias defectus cutis praeputii, quia affectus hic est, quando praeputium deest ex morbo, vel sectione, vel alia causa, ut glan- dem amplius tegere nequeat.

§. 261. Oritur ergo Lipodermus ex absen- tia cutis glandem investientis, vel quia haec in prima factus formatione non fuerit elabora- ta, vel quia abscissa fit sive religionis gratia (ut in circumcissione Judaeis est solemne) sive manu Chirurgi ob partis corruptae recisionem, vel quia in ulceribus veneris a particulis ero- dentibus fuerit absunta, ut glans operimen- to suo destituatur.

§. 262. Ideoque iuxta causarum varietatem varia indicationum genera eruuntur.

§. 263. In Lipodermo, ex Celsi monitu, glan- dem nudam facilius obtegi posse promittimus,

G 4 si

fi aeger adhuc puer sit, ob facilem cutis distensionem.

§. 264. A praecisione factus, vel corrosione veneni gallici corrigi nequit Lipodermus.

§. 265. Si vero a convulsione, vel glandis tumore, fotum commendo ex malva, vel cataplasma fabar., floribus sambuc., meliloti &c.

PHIMOSIS.

§. 266. Est quando praeputio ita fortiter obtegatur glans, ut illud reduci nequeat.

§. 267. Aspectu ipso dignoscitur; quippe ita firmiter glans praeputio tegitur, ut retrahi nequeat; urinae efluvium parvum, vel cum dolore fiet, & maximo conatu.

§. 268. Oritur ex mala foetus conformatione, quum cutis penem, & glandem investiens adeo proluxa, & glandi adnexa sit, ut glans nunquam, nisi praemissa medela, denudari possit.

§. 269. Item ex mala ulcerum curatione, quum cutis glandi exulceratae per cicatricem adhaereat, & inter consolidandum firmiter adnascatur.

§. 270. Praecipuam alii phimosi causam repetunt ab incauto cum impuris feminis concubitu. Dum enim virulenta materia cutem inter, & glandem remanet, abesse vix potest, quin summa illa cutis, praecipue si paulo longior, & angustior fuerit, graviter ex inflammatione intumescat, noxasque haecenus memoratas concitet.

§.271,

PARTIUM GENITALIUM. 105

§. 271. Si malum hoc sine venerea labe fiat, colem balneando fatis in aqua calida curatur, vel saepius humectando aqua malvae cum mellis portione.

§. 272. Si gravior inflammatio subeat, sanguinem per venas mittere opus est.

§. 273. Ubi vero hisce levioribus morbus non cedit remediis, reliquum est, ut a ferro sanitatis praesidia repetantur. Crudelem enim medicum necessitas facit.

PARAPHIMOSIS.

§. 274. Si praeputium ita per se curtum, vel & iuxta glandem, aut nimis constrictum, aut tumefactum, ut super illam reduci prorsus nequeat, paraphimosis fit.

§. 275. Oritur ab inflammatione penis, in qua cute retro-abducta glans intumescit, nec praeputium amplius admittit. Vel a convulsione, qua cutis ita contrahitur, ut non decenter deduci, nec glandem tegere valeat.

§. 276. Huic morbo ceteris obnoxii ii sunt, qui complexu venereo nimium vehementi feminis se se iungunt, virginibus praesertim, atque illis, quae paulo angustiori vagina sunt instructae.

§. 277. Paraphimoseos curatio eo potissimum spectat, ut reducto praeputio glans nuda iterum contegatur. Hoc enim facto dolores una cum noxis reliquis se se remittunt.

§. 278. Interim quia gravis inflammatio ple-

plerumque penis partem simul infestat, quae restitutionem difficilem, immo saepe impossibilem reddit, nihil abs re operabitur, emollientibus fomentis curationem aggredi, misso simul sanguine. Reliqua, si necessitas premat, Chirurgis committendum.

PRIAPISMUS, ET SATYRIASIS.

§. 279. Priapismus est invita membri erectio, in qua penis quasi tetano afficitur, totusque rigidus cum dolore manet citra rei venereae appetitum.

§. 280. Satyriasis vero est, quando penis libidinose distenditur, & palpitat cum stimulo ad coitum frequentiori quam alias fieri solebat.

§. 281. In Priapismo penis tensio non remittit etiam peracto coitu, ut in Satyriasi accidit, in qua mox nova erectio, eaque saepius subsequitur.

§. 282. Uterque affectus licet easdem habeat causas, ac convulsio; frequentius tamen accidit ob copiosorem succi nervei affluxum, vel sanguinis. Idcirco iis remediis curatur, quae vasa deplent, & spasmos sedant.

§. 283. Helmontius oleum ruthae extollit peni frequentius illitum. Willisius fofus, cataplasmata, atque in tumoribus usitata adhibere praecipit. Commendant ceteri sctum ex lacte, in quo rutha, & semen agni casti incotta fuerint. Verum inesse in rutha, & agno

casto praesidium servandae castitatis, & tentiginis venereae compescendae, Galeno, (a) & Aristoteli (b) credendum relinquamus.

PENIS CONTORSIO, ET FLACCIDITAS.

§. 284. Erecto pene, naturaliter hic in figura recta libidinose distenditur. Curvam hinc, vel vitiatam aliam figuram ostendens, contortus, vel aliter depravatus conspicitur.

§. 285. Depravatur saepe penis erectio, vel fraeni, vel praeputii vitio, quando non rite potest erigi, vel extendi membrana. Fraenum quod attinet, si nimis brevè sit, tenditur penis, & glans retrahitur.

§. 286. Hoc ergo curatur Chirurgia, ubi fraenum incisione simplici feliciter secatur, Hic danda referente centur. 9.

§. 287. Penis flacciditas, seu defectus erectionis pendet a vitio instrumenti erigentis, musculorum nempe resolutione, quae senio, vel morbo confectis admodum familiaris est.

§. 288. Item terror, & diuturna melancholia interdum, immo saepius erectionem quoque prohibent, vel factam tollunt. Rursus imaginatio pudibunda, qua interdum evenit, ut noviter nupti se maleficiatos putent. Sed discusso pudore res alacrius succedit.

§. 289. Balnea nervina, fots, inunctiones
pe

(a) *Lib. 6. simplic.*

(b) *Section. 20.*

perinaeo, radici penis, & scroto contra penis paralyfim commendantur. Omnium tamen palmam subripit succus pastinac. cum ol. finap., & ovis formic. contufis, fi fides Hadriano Amynsicht (a) habenda fit. Sed promiffis utinam vota responderent! Semel enim amiffa, ob fenium praefertim, penis erectione, aegris tamen quovis pretio redimere eam volentibus, flaccidus manet.

S U M M A R I U M

FORMULARUM PRO MORBIS PARTIUM GENITALIUM

IN GONORRHAEA

Ad §. 41.

℥ Semin. quat. frigid. major. unc. i. papav. alb. drach. $\frac{1}{2}$ Semin. agn. cast. drachm. i. contund., & f. emuls. in aq. nymph. unc. v. Add. fir. rosar. incompl. unc. i $\frac{1}{2}$, nitr. purific. drach. $\frac{1}{2}$ m. cap. sero.

Ad §. 43.

℥ Radic. Vincentor., & pimpinell. ana unc. $\frac{1}{2}$
Cardamom., & Rhabarb. ana drach. iii., tart. crud.

(a) Armament. Medico-chymic,

crud. unc. ʒ. f. infus. in vin. alb. lib. i.

Ad §. 57.

ʒ *aqu. plantag., & spermat ran.*

ana unc. ii.

tut. pp. scrup. iv., mell. rosat. unc. i. ʒ. m.

Vel

ʒ *therebinth. Venet. drach. ii., mucilag. sem. cydon. unc. i. dissol. cum sero lact., aq. plantag. ana unc. vi. m. pro iniect.*

Si autem dolor magnus fit, ad eum leniendum ita immutatur.

ʒ *Aq. ros., plantag., spermat. ranar. ana unc. ii.*

Sirup. alth. F. unc. j., album. unius ovi, ol. ros. unc. ii. agitentur probe pro iniect.

Ad §. 81.

ʒ *Sals. parill. libr. ii.*

Senn. Orient. elect.

Flor. borrag. sicc.

Flor. ros. alb.

Anysor. dulc. ana unc. ii.

Mell. opt. lib. ii.

Sacchar. lib. ii. f. i. a. sirup.

Modus confic. Sirup. Salsaparill. hic est.

Sals. parill. minut. ʒct. lib. ii. in aq. commun. q. s. f. infus. per horas 24. Bulliant deind. in oll. recent. ignitis carbon. ad 3.

H

part.

*part. consumpt., saepe agitando, & despu-
mand. decoctum cum lign. cochlear. novo. Tum
add. flor. borrag., ros., senn., anys., iterum-
que ebull. ad alter. 3. partis evaporationem.
Tecta demum olla, & aliquantulum refri-
gerato decocto, per pann. lineum colet., &
fortis express. f. Huic colat. add. mell. opt.
& sacch. ana lib. ii, & f. sirup.*

I N F L U X U A L B O

Pillulae reformat. Becheri.

Ad §. 223.

4 Aloes rosar. hellebor.

Extract. gentian.

Centaur. min.

Absynth. ana drach. $\frac{1}{4}$.

Croc. g. XV.

Castor. ver. g. VI.

Spirit. therebinth. g. iii. cum sir. de arthem.
f. pill.

IN-

I N D E X

MORBORUM PARTIUM GENITALIUM.

S E R I E S I.

De his, qui utrique sexui com-
munes sunt.

<i>Gonorrhæa.</i>	pag. 58.
<i>Sterilitas.</i>	73.

S E R I E S II.

De morbis, qui genitalia mulierum
spectant.

<i>Clitoridis excrescentia.</i>	78.
<i>Vaginae prolapsus.</i>	81.
<i>Menstruorum defectus.</i>	84.
<i>Immoderatus sanguinis menstrui fluxus.</i>	88.
<i>Fluor albus.</i>	92.
<i>Uteri hydrops.</i>	97.

S E R I E S III.

De morbis, qui praecipue genitalium
Virorum organa invadunt.

<i>Testium tumor</i>	102
<i>Lipodermus</i>	103
<i>Phimosis</i>	104
<i>Paraphimosis</i>	105
<i>Priapismus, et Satyriasis</i>	106
<i>Penis contorsio, & flacciditas.</i>	107

F I N I S.

*Dominus D. Aloysius Visone Physices Doctor re-
videat, & in scriptis referat. Datum die 4. Januar-
rii 1764.*

I. EPISC. PHILADEL. VIC. GEN.

JOSEPH SPARANUS CAN. DEP.

PRaestantissimi Viri Leonarthe Frontonii Opuscu-
lum; cujus inscriptio: *Series morborum cutaneo-
rum partiamque genitalium, E. V. mandatis obtem-
peraturus, intensissime perlustravi. In eo nihil de-
prehendi, quod vel bonis moribus, aut Catholicæ
Fidei adversetur: immo quamplurima scitu digna,
& adolescentibus Medicinæ studiosis perutilia. Qua-
propter typorum luce dignissimum reputo, ubi ve-
stra amplissima accesserit autoritas. Dabam Nea-
poli tertio Idus Januarii. Epochæ Christianæ anno
sexagesimo quarto supra millesimum septingentesi-
mum.*

*Obsequentis., & addictis. famulus
Aloysius Visone.*

*Attenta relatione Domini Revisoris imprimatur.
Datum die 17. Januarii 1764.*

I. EPISC. PHILADEL. VIC. GEN.

JOSEPH SPARANUS CAN. DEP.

Magnificus Doctor Physicus D. Dominicus Pedillus in hac Regia Studiorum Univerſitate Profeſſor revidet, & in ſcriptis referat. Datum Neapoli die 4. menſis Februarii 1763.

NICOLAUS DE ROSA EP. PUTEOL. C. M.

ILLUSTRISS. AC REVEREND. PRAESUL.

TE jubente Ill. Praeful. legi librum, cui titulus: *Series morborum cutaneorum, partiumque genitalium*, auctore Leonharto Frontonio Medico Neapolitano, in quo ex punctis aliquot, quae in prima editione minus decore dicta sunt, nil reſtat Regiis publicisque juribus obſonum: idcirco illum imprimi poſſe cenſeo, ſi tua auctoritas acceſſerit. Neapoli Kal. Novembris 1763.

Addictiſs. & obſequentiſs. ſamulus
Domipicus Pedillo Reg. Profeſſor.